

Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet
Juridiska institutionen
Uppsats för tillämpade studier inom programmet för juris kandidatexamen
30 högskolepoäng
Straffrätt
Hösten 2011

SEXUALBROTTSREGISTRERING

- En komparativ studie över sexualbrottsregistrering

Författare: Madeleine Jonsson
Handledare: Gösta Westerlund

Förord

När jag började juristutbildningen 2006 hade jag en dröm om att jag ville bidra till en bättre värld. Jag ville lära mig att använda samhällets verktyg för att bygga ett bättre samhälle. Under utbildningens gång har jag från och till glömt denna tanke och istället fokuserat på andra saker. Först när jag befann mig i mitten av utbildningen och började engagera mig i *the European Law Student Association – ELSA* – väcktes mina mål igen. Genom att träffa juriststudenter från hela Europa och andra delar av världen vidgades min syn på juridiken och andra juridiska lösningar som fanns bortom Sveriges gränser. Via ELSA fick jag kontakt med barnrättsorganisationen ECPAT Sverige.

Att skydda barns rättigheter är för mig en stor hjärtefråga. Hur vi gör detta på bästa sätt är en intressant utmaning. Skyddet för integritet är också ett rättsområde som blivit mer och mer aktuellt de senaste tio åren. Genom att studera Storbritanniens och USA:s lagar började jag fundera på om dessa skydd helt plötsligt hamnar i konflikt med varandra.

Ibland synes lag och moral krocka och ibland är det svårt att se skillnaden mellan civilrätt och straffrätt. Är alla medel tillåtna för att skydda barnen?

Enligt mig är de ämnen som uppsatsen tar upp högaktuella. Min förhoppning med denna uppsats är att väcka debatt, ge ett internationellt och nationellt perspektiv både kring skyddet för världens barn men även gällande prevention och integritet. Vi måste våga öppna ögonen för vad som händer och vi måste våga prata om och med de individer som begår gärningarna.

Jag vill rikta ett stort tack till Ecpat Sverige som tålmodigt stöttat mig genom arbetet och bidragit med feedback och information. Jag vill tacka min handledare Gösta Westerlund som tagit sig an mitt arbete och varit en stor inspiration under min utbildning. Vill också tacka min nuvarande arbetsgivare Engström & Hellman AB vilka har gett mig stort stöd och förutsättningar för att detta arbete skulle nå ett slut. Ett sista stort tack vill jag rikta till min kära farmor Göta Johnsson som genom timmar av diskussioner gett mig nya perspektiv och energi att fortsätta kämpa för det som är viktigt.

Sammanfattning

Sexualbrottsregister är egentligen inga register utan en uppsättning av rättsliga krav som en dömd sexualförbrytare automatiskt omfattas av. När man talar om sexualbrottsregister inkluderas olika åtgärder och förpliktelser som följer av den lagliga regleringen kring dessa.

Under senare år har både USA och Storbritannien utvecklat ett antal innovationer inom juridiken i syfte att skydda samhället från sexualbrottslingar. Varje land har antagit särskilda bestämmelser för sexualbrottslingar. I synnerhet har lagstiftarna fokuserat på olika former av social kontroll efter frigivning från fängelse och skyddstillsyn. Dessa innovationer för denna typ av gärningsmän har varit mer långtgående än för andra gärningsmän. Båda länderna har antagit politiska åtgärder för liknande mål men valt strategier med väsentliga skillnader. Generellt sett har USA gynnat strategier där gärningsmännen exkluderas i samhället och ges små möjligheter till återanpassning. Den brittiska regleringen bygger på USA:s Megan Laws men har medvetet valt att ha en stark kontroll av vilken information som offentliggörs. I första hand är det statliga myndigheter som utifrån specifika syften har tillgång till informationen. Båda regeringarna har använt sig av brottsbekämpande åtgärder som lögnedektortest, elektronisk övervakning och civilrättsliga restriktioner för att förebygga återfall.

Bevisning gällande sexualbrottsregistrens och övriga civilrättsliga åtgärders effektivitet kommer att växa fram med tiden. Beslutsfattare i både USA och Storbritannien med det gemensamma intresset att stärka skyddet för allmänheten kommer att ha en ökande mängd forskning att beakta i framtida lagstiftning.

Under 1900- och 2000-talet har barns rättigheter successivt stärkts. Reglerna har blivit fler, definitioner förtydligats, fler brott har inkluderats och preskriptionstiden för många brott har förlängts. Att öka skyddet för våra barn är något väldigt många är överens om. Barnkonventionen ligger i grunden för barns rättigheter, artikel 34 och 35 skyddar barn mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp.

USA är idag ensamma om att inte ha ratificerat barnkonventionen, men landet har den mest långtgående lagstiftningen när det kommer till att övervaka människor som kan anses utgöra risk för barn och allmänheten. Regleringen har i mångt och mycket drivits igenom av förtvivlade föräldrar som har mist sina barn under hemska förhållanden.

I takt med teknikens utveckling de senaste åren har skyddet för den enskildes rätt till integritet blivit en uppmärksam fråga. Framst regleras detta skydd i artikel 8 Europeiska konvention-

en om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. En konvention som framtog av FN i sviterna efter andra världskriget. I utformningen av konventionen tog Storbritannien på sig en stor roll. Britterna ansåg dock inte att det var vidare brådsakande att själva implementera konventionen till den nationella lagstiftningen. Regleringen för sexualbrottsregistrering i Storbritannien har vid flera tillfällen tagits upp i the European Court of Human Rights där den prövats mot just artikel 8.

Tittar man på andra länder i Europa är sexualbrottsregister en ganska sällsynt företeelse, Georgien och Frankrike hör till undantagen. Andra länder är avhållsamma och skeptiska på grund av bristen på forskning. Dem största entusiasterna till sexualbrottsregistrering är främst media och en allmänhet som ofta omskakats ett medialt uppmärksammat sexualbrott mot ett barn.

Rätten till integritet är även det en fråga som ofta drivs av media och allmänheten i samband med att lagstiftaren inför nya regler som kan inkräkta på integriteten. Som typexempel kan här nämnas den så kallade FRA-lagstiftningen.

Utifrån kunskapen om regleringen kring barns rättigheter och rätten till integritet är det intressant hur sexualbrottsregistren har utvecklats i USA och Storbritannien. Inskränkningen på integriteten motiveras med skyddet för allmänheten. Skyddas allmänheten? Har antalet brott minskat? Detta är intressanta frågor som jag dock inte tillfredställande har kunnat besvara i denna uppsats, eftersom forskningen kring detta nästintill är obefintlig. Varför lagarna stiftats i vissa länder, hur de fungerar och vilka konsekvenser de lett till? Ja, det kommer läsaren däremot att få svar på.

Innehållsförteckning

Förord	2
Sammanfattning	3
Innehållsförteckning	5
Inledning	7
Syfte	7
Varför är det aktuellt?	7
Frågeställningar	9
Metod	9
Avgränsningar.....	9
Definitioner	10
Disposition.....	10
Internationellt	11
Barns rättigheter	11
Historik	11
Barnkonventionen och tilläggsprotokoll.....	13
Europeiska unionen.....	15
Europarådet	15
Utbredningen av sexualbrottsregistrering	17
USA	17
Bakgrunden till registret	17
Jacob Wetterling och Megan Kanka	17
Community notification	18
Adam Walsh Child Protection and Safety Act.....	19
Sex Offender Registration and Notification Act (SORNA).....	19
Restriktioner för boende	22
Elektronisk övervakning	22
Efterlevnad och konsekvenser.....	23
Sexualbrott i USA	23
Effekten av lagarna	24
Human Right Watch – No Easy Answers	24
Europa	28
Storbritannien	31
Bakgrunden till registret	31
Alla föräldrars mardröm	33
Where are they now?	34
Civilrättsliga åtgärder	35
Sexual Offences Act 2003 och Notification Order.....	36
The Sexual Offences Prevention Order	38
Risk of Sexual Harm Order	38
Foreign travel orders	39
Elektronisk övervakning	39
Allmänhetens tillgång till registret	40
Slutsats	42
Norden	44
Internationella nätverk, samarbeten och överenskommelser	46
Informationssystemet för visering (VIS).....	46
Prümrådsbeslutet.....	47

Europol och Eurojust	47
Nationellt.....	49
Barns rättigheter.....	49
Historik – sexuella övergrepp mot barn	49
Aktuell svensk lagstiftning	49
Senaste lagändringar och ändringsförslag	50
Register i Sverige.....	52
Inledning.....	52
Belastningsregistret	52
Misstankeregistret	54
Schengens informationssystem.....	54
Allmänna spaningsregistret (ASP).....	55
Centrala brottsspaningsregistret.....	56
DNA-register	56
Digitalt referensbibliotek över barnpornografiska framställningar	57
Violent Crime Linkage Analysis System (ViCLAS).....	57
Registerkontroll	58
Integritet.....	60
Integritetsskydd	60
Internationellt.....	60
Nationellt.....	62
Rätten till privatliv vs. sexualbrottsregistrering.....	63
Brottsbekämpning, effektivitet och integritet	67
Slutord.....	70
Källförteckning.....	71
Litteratur	71
Offentligt tryck.....	71
Dokument från FN.....	72
Dokument från EU.....	72
Praxis från the European Court of Human Rights	72
Internetkällor	73
Författningsdatabaser	73

Inledning

Syfte

Uppsatsens syfte är att undersöka sexualbrottsregister. Hur vill vi och hur kan vi skydda våra barn från de som vill dem illa? Uppsatsen syftar till att belysa vilka rättigheter barn har att bli skyddade. Flera länder har använt registrering av sexualförbrytare och publicering av registren som ett verktyg för att skydda barn från brottslingar som återfaller i brott. Genom en komparativ studie av lagstiftningen i USA och England kan vi få en bild kring hur denna reglering vuxit fram och hur den fungerar idag. Uppsatsen syftar även att vända blicken mot vårt eget land Sverige. Vad gör vi idag? Hur skyddar vi våra barn mot sexuell exploatering? Vilka register använder vi idag och hur fungerar de?

När det handlar om att registrera dömda sexualbrottslingar, är den ena sidan av myntet vilken risk de potentiellt utgör i samhället men den andra sidan handlar om individen. När har man sonat färdigt sitt brott? Vilken rätt till integritet har en dömd sexualförbrytare? Hur ska vi kunna arbeta preventivt kring dessa brott om vi inte vågar titta på gärningsmannen?

Sexualbrott mot barn är ett oerhört känsligt ämne och debatteras flitigt från och till i samhället. Ett övergripande syfte för uppsatsen är att ge nyanserade bilder av barns rättigheter, synen på gärningsmannen och möjligheter, risker och konsekvenser med ett sexualbrottsregister.

Varför är det aktuellt?

Den tredje maj 2007 försvann en liten brittisk flicka vid namn Madeleine McCann från sina föräldrar under semestern i Portugal. Fallet fick stor medial uppmärksamhet i hela världen. Utredningen lades ner 22 juli 2008 pga. brist på bevis.

Den femte april 2008 försvinner Engla Höglund några hundra meter ifrån sitt hem i Stjärnsund. Hon återfanns senare mördad. Anders Eklund erkände och dömdes för mord och grov våldtäkt på Engla Höglund. Anders Eklund dömdes även för mord och grov våldtäkt på Pernilla Hellgren, brott som begicks 2000 samt barnpornografibrott. Innan denna dom var han dömd för våldtäktsförsök och sexuellt tvång.

Den 19 januari i år sände Uppdrag Granskning i SVT ett reportage om en dömd pedofil som vårdades på rättspsykiatriska kliniken i Sundsvall. Den 44-årige mannen var dömd för grova sexuella övergrepp mot barn och däribland sin dotter. Under sina permissioner från kliniken hade mannen skaffat lägenhet och byggt upp ett nytt liv i ett barnrikt bostadsområde utanför Sundsvall. I området fick mannen kontakt med flera nya barn och en flicka på 5 år blev hans nya

offer. Skandalen växte när det uppdagades att mannen laddat ner tusentals porrbilder på den avdelningen där han vårdades.

Samma vecka som reportaget i Uppdrag Granskning sändes gjordes även en Sifo-undersökning med frågeställningen, *"Tycker du att man ska få reda på om det bor en dömd pedofil i ens eget bostadsområde?"* 50 % av de 1 400 tillfrågade personerna svarade ja på den frågan.

Varje gång media publicerar fall som rör barns försvinnande eller sexuella övergrepp mot barn får det en enorm uppmärksamhet. Det är naturligt att känna smärta och empati med de anhöriga och samhällsdebatten intensifieras kring hur vi ska förhindra dessa brott. Samhällets syn på pedofiler är på ett sätt demonisk, man framför tydligt att sexualbrottslingar är brottslingarna med den absolut lägsta statusen både inom och utom fängelsets väggar. De har kränkt samhällets mest skyddsvärda medborgare, barnen. I skräcken och rädslan för pedofiler vill vi ta till alla medel vi kan för att skydda våra barn.

Samtidigt förs en debatt i samhället om rätten till integritet. Flera debattörer vill belysa integritet som en rättighet som handlar om respekt för sin person.

En debatt som växte när riksdagens antog FRA-lagen och piratpartiet bildades. Många har ställt sig i täten för vår grundlagsskyddade rättighet, värnet om den enskildes privatliv. Piratpartiet och dess sympatisörer trycker på att varje medborgare ska tillförsäkras anonymitetsrätt och rätten för medborgare att bestämma över sina egna personuppgifter måste stärkas.

Lagar om sexualbrottsregister är ett av de tydligaste bevisen för lagar som skapats utifrån samhällets värderingar och får därför en djup samhällsförankring. På samma gång blir ett sexualbrottsregister om det offentliggörs ett stort intrång på den personliga integriteten.

Frågor jag vid flera tillfällen fundera på de senaste åren är: Hade mordet på Engla kunnat förhindras med ett register? Skulle brott som kidnappning av barn gå enklare att lösa om alla länder hade ett sexualbrottsregister och dessa kunde samverka internationellt? Skulle barnfamiljerna utanför Sundsvall varit tryggare om de kunnat kolla upp sina grannars brottsliga bakgrund på internet? När jag börjar fundera på svaren kring dessa frågor kan jag inte undgå att fundera över, vart går gränsen för att bli ett lynchningsamhälle? Kan en medborgare förlora rätten till integritet? Kan ett skyddsintresse trumfa över ett annat?

Frågeställningar

Frågeställningarna har skapats utifrån tanken att uppsatsen ska ge ett samhällsperspektiv och gärningsmannaperspektiv.

- Hur ser rätten kring barns skydd ut? Finns det något kring regleringen om barns skydd mot sexuell exploatering som antyder att sexualbrottsregistrering bör användas?
- Vilka länder har idag ett sexualbrottsregister? Vilka värderingar ligger bakom tanken om ett register? Vilka uppgifter innehåller registret? Hur används registret? Hur fattas beslut om registrering? Hur offentliga är registren? Är registret sanktionerat? Hur länge är man registrerad? Hur påverkar registren samhället och individerna?
- Vilka register har vi i Sverige? Hur fungerar dessa? Skulle det finnas en vinning med ett sexualbrottsregister i Sverige?
- Integritet, hur regleras skyddet för den enskildes rätt till integritet? Har alla rätt till integritet?
- Återfallsfrekvens för dessa brott
- Hur påverkar lagen samhället?
- Möjligheter, risker och konsekvenser?

Metod

I största möjliga mån har jag utgått från traditionell juridisk metod. I den komparativa studien har det inte varit möjligt att rätt igenom följa denna metod då jag inte haft möjlighet att ta del av förarbetena till de utländska lagarna. Information jag funnit på internet har varit väldigt avgörande. En stor del av faktainsamlingen har skett från andras vetenskapliga artiklar i ämnet.

Avgränsningar

Då Europarådets konvention gäller skydd av barn mot sexuell exploatering och sexuellt utnyttjande väljer jag att avgränsa uppsatsen till att beröra sexualbrottsregister för övergrep begångna mot barn. Detta är ett extra starkt skyddsintresse varför ett sexualbrottsregister utifrån dessa brott kan ha en annan betydelse än sexualbrott i allmänhet.

Den komparativa studien har inkluderat fler länder, men den mest djupgående undersökningen har gjorts gällande lagstiftningen i USA och Storbritannien. Att jag valde USA var för att det har varit föregångare när det kommer till sexualbrottsregistrering. Flera andra länder har tagit utgångspunkt i dess lagstiftning. USA ligger också främst när det kommer till offentliggörandet genom bland annat www.familywatchdog.us. I Europa är det Storbritannien som har varit föregångare och har en omfattande lagstiftning varför jag har valt att lägga ett större fokus där än i övriga europeiska länder som nämns. Jag har ändå valt att ge en snabb inblick i andra länder i Europa. Min studie har koncentrerats till regleringen av sexualbrottsregistren. Förbrytarna som

omfattas av regleringen för registrering har generellt sett dömts för någon form av sexuell exploatering av barn. Jag har avgränsat mig från att ingående beskriva alla brott som kan vara aktuella.

Gällande gärningsmannen och regleringen i sexualbrottsregistren har jag genomgående fokuserat på vuxna sexualförbrytare. De är oerhört intressant att studera hur minderåriga förbrytare behandlas och deras rättigheter. Tyvärr har inte utrymmet funnits till detta.

Sexualbrottsregistren omfattar i vissa fall gärningsmän som begått brott mot vuxna och barn men främst är skyddsintresset barn. Därför har jag valt att fokusera på brottsligheten som berör barn gällande både prevention, statistik och rättsläget.

Definitioner

Världskongressen i Stockholm 1996 definierade kommersiell sexuell exploatering av barn som *"sexuella övergrepp som begås av vuxna, där en ersättning i pengar eller på annat sätt utgår till barnet eller till andra personer, och där barnet behandlas som ett sexobjekt och som ett kommersiellt objekt"*. Begreppet vidgades ytterligare av regeringen 2007.¹

Barnprostitution: användning av ett barn i sexuella handlingar mot betalning eller någon annan form av ersättning.²

Barnpornografi: framställning, av vilket som helst slag, av ett barn som deltar i verkliga eller simulerade uttryckligt sexuella handlingar eller varje framställning av ett barns könsorgan i huvudsakligen sexuella syften.³

Disposition

Jag har valt att börja med det internationella perspektivet, därefter europeiskt och sedan nationellt. Första delen av uppsatsen tar sikte på barns rättigheter och internationella samarbete. Då sexualbrottsregistren vuxit fram just för att skydda barnen behandlas den komparativa studien i uppsatsens första del. Den andra delen av uppsatsen ger ett nationellt perspektiv och ger en beskrivning kring rättsläget för barns skydd mot sexuella övergrepp i Sverige. Jag beskriver även vilka brottsregister vi har i Sverige idag och en enklare förklaring hur dessa verkar. Uppsatsens sista del synliggör sexualbrottslingen och tar upp integritetsperspektivet utifrån både den internationella och den nationella rätten. Avslutningsvis tar jag upp olika teorier om prevention samt brottsbekämpningens utifrån effektivitet och integritetsperspektiv.

¹ Priebe, Sexuell exploatering av barn och ungdomar, s 14

² Ibid

³ Ibid

Internationellt

Barns rättigheter

Historik

För att få en övergripande bild av hur utvecklingen av barns rättigheter har växt fram under 1900- och 2000-talet kommer här en kort redogörelse för viktiga årtal.

År 1923 skrevs ett banbrytande dokument av Eglantyne Jebb (grundaren av Rädda Barnen) med fem grundläggande punkter beträffande barns rättigheter. Den 26 september 1924 antog Nationernas förbund (föregångaren till FN) en deklaration efter påtryckning av Internationella Rädda Barnen, Genève-deklarationen om barns rättigheter. Enligt Genève-deklarationen är det en plikt för män och kvinnor i alla länder att försvara barns rättigheter. Mänskligheten är skyldig det bästa tänkbara.

År 1945 signerades Förenta Nationernas (FN) stadgar i San Francisco. Av FN:s stadgar framgår att FN ska återupprätta tron på de grundläggande mänskliga rättigheterna på människans värdighet och värde och på allas lika rättigheter. FN ska främja universell respekt för och tillgodo-seende av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla oavsett ras, kön, språk eller religion.

År 1946 bildades *United Nations International Children's Emergency Fund* (UNICEF) för att hjälpa alla barn som var på flykt efter andra världskriget. 1953 beslutades att UNICEF skulle bli en permanent del av FN-systemet, UNICEF blev FN:s barnfond. Organisationens mål har förändrats i takt med globaliseringens utmaningar.

År 1948 den 10 december antogs FN:s deklaration om mänskliga rättigheter av generalförsamlingen. Deklarationen var inte lagligt bindande men inflytelserik och har gjorts tillgänglig på 366 språk. Den enda artikeln som hänvisade till barn var artikel 45 som säger att mödrar och barn har rätt till speciellt skydd och att alla barn oavsett om de är födda inom eller utanför äktenskapet har samma rättigheter.

År 1959 antog FN:s generalförsamling mot bakgrund av Genèvekonventionen och deklarationen om mänskliga rättigheter, en egen deklaration för barns rättigheter (resolution 1586). Deklarationen från 1959 vädjar till föräldrar, enskilda, frivilliga organisationer och lokala och nationella myndigheter att erkänna barns rättigheter och se till att de följs genom lagstiftning och andra metoder.

År 1966 antas nya internationella överenskommelser i FN:s generalförsamling och blir en del av deklARATIONEN om mänskliga rättigheter. Artikel tre i överenskommelsen om ekonomiska sociala och kulturella rättigheter fokuserar på att skydda barn från exploatering.⁴

År 1989 är barnkonventionen färdig. Efter ca tio års arbete har man utvecklat ett enhälligt uttalande om barns rättigheter. Barnkonventionen är ett lagligt bindande dokument som övervakas av en barnrättskommitté. Konventionen ger en universell definition av vilka rättigheter som borde gälla för alla barn i världen. Definitionen ska gälla i alla samhällen, oavsett kultur, religion eller andra särdrag. Varje människa under 18 år räknas som barn, om inte han eller hon blir myndig tidigare enligt den nationella lagstiftningen.

År 1990 hölls världstoppmötet för barn. Vid mötet undertecknas deklARATIONEN om barns överlevnad, skydd och utveckling. DeklARATIONEN ber alla regeringar att så snabbt som möjligt ratificera och implementera barnkonventionen.

År 1991 etableras barnrättskommittén grundat på barnkonventionens artikel 43. Kommittén består av 19 fristående experter utvalda av FN genom hemlig omröstning. De länder som har ratificerat barnkonventionen måste avlägga rapport till kommittén och uppmantras att se över sina utmaningar såväl som sina framsteg.

År 1996 hölls den första världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn på initiativ av ECPAT och under svenska regeringens värdskap. 122 stater antog StockholmsdeklARATIONEN och handlingsprogrammet (*Stockholm Declaration and Agenda for Action*) som tar ställning mot och kräver åtgärder för att eliminera kommersiell exploatering av barn. DeklARATIONEN är inte juridiskt bindande men ECPAT International gör fortlöpande uppföljningar av länders åtaganden enligt StockholmsdeklARATIONEN.⁵

År 1999 antar Internationella arbetsorganisationen (ILO) konvention nr 182 om förbud mot omedelbara åtgärder för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete. I Sverige ratificerades konventionen den 23 maj 2001. ILO är FN:s fackorgan för sysselsättnings- och arbetslivsfrågor. Deras grundläggande mål är att bekämpa fattigdom och befrämja social rättvisa. I artikel 3 i konventionen definieras vad som omfattas av "*de värsta former av barnarbete*", i 3b) inkluderas sexuell exploatering i denna kategori; "*utnyttjande, rekrytering och utbudande av barn för prostitution, produktion av pornografiska framställningar eller pornografiska framträdanden*". Samma

⁴ United Nation General Assembly Resolution 2200 XXI (1966)

⁵ Karlén, Helena, Barnsexhandel – kommersiell exploatering av barn, s.95

år antog ILO även 1999 års rekommendation om de värsta formerna av barnarbete. Rekommendationen kompletterar konventionen och tillämpas gemensamt.⁶

År 2000 antas tilläggsprotokoll till barnkonventionen av FN:s generalförsamling. Tilläggsprotokollet om trafficking av barn, barnprostitution och barnpornografi innehåller detaljerade krav på att göra brott mot barns rättigheter kriminellt. Det sätter en ny standard för förebyggande skydd av offer och bestraffning av förövare samt erbjuder ett ramverk för internationellt samarbete i dessa frågor. Protokollet trädde i kraft 2002.

År 2001 hölls den andra världskongressen i Yokohama, Japan. Deltagande länder bekräftade sina åtaganden genom en ny deklaration som antogs av 159 stater.⁷

År 2002 håller FN ett specialtoppmöte om barn. Vid avslutandet av mötet antog 190 länder en deklaration och handlingsplan med namnet *"A world fit for children"*. Fokus i den nya agendan vilar på tio huvudsakliga punkter. Punkt nummer sex lyder *"Protect children from harm and exploitation. Children must be protected against any acts of violence abuse, exploitation and discrimination as well as all forms of terrorism and hostage-taking."*⁸

År 2008 stod Brasiliens regering värd för den tredje och senaste världskongressen. Under kongressen formulerades nya åtaganden i Riopakten mot sexuell exploatering av barn. Dokumentet antogs först efter kongressen. Likt övriga dokument från världskongresserna är inte heller detta juridiskt bindande.⁹

Barnkonventionen och tilläggsprotokoll

Barnkonventionen antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989 och trädde i kraft den 2 september 1990. 193 stater har ratificerat konventionen. Ett av de få länder i världen som inte har ratificerat konventionen är USA. USA har dock ratificerat tilläggsprotokoll till Barnkonventionen om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi.¹⁰ Att ratificera konventionen innebär att medlemsländerna juridisk binder sig att följa åtagandena i konventionen. Barns rättigheter ska gälla alla barn och alltid respekteras, oavsett kultur, religion och andra normer.¹¹

Principen om barnets bästa är en av de viktigaste principerna i Barnkonventionen. Barnets bästa ska ges primär hänsyn vid samtliga åtgärder som rör barnet. Ett barnrättsperspektiv innebär att omsorg för barnet sätts högst och att barns rättigheter i enlighet med att Barnkonventionen

⁶ Karlén, Helena, Barnsexhandel – kommersiell exploatering av barn, s.93

⁷ Ibid., s. 95

⁸ United Nation General Assembly Resolution S-27/2 (2002)

⁹ Karlén, Helena, Barnsexhandel – kommersiell exploatering av barn, s.95

¹⁰ United Nations Treaty Collection, treaties.un.org (2011-10-15)

¹¹ Karlén, Helena, Barnsexhandel – kommersiell exploatering av barn, s.89

följs. Barnets bästa intresse ska ges primär hänsyn vid samtliga åtgärder som rör barnet. Barnets bästa avgörs för varje enskilt barn och man ska ta hänsyn till barnets åsikter och vilja.¹²

Artikel 34 stadgar:

"Konventionsstaterna åtar sig att skydda barnet mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. För detta ändamål skall konventionsstaterna särskilt vidta alla lämpliga nationella, bilaterala och multilaterala åtgärder för att förhindra
(a) att ett barn förmås eller tvingas att delta i en olaglig sexuell handling;
(b) att barn utnyttjas för prostitution eller annan olaglig sexuell verksamhet;
(c) att barn utnyttjas i pornografiska föreställningar och i pornografiskt material."

Enligt artikel 34 har staterna en skyldighet att skydda barn mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp och att vidta åtgärder särskilt mot de tre former av utnyttjande: sexuellt utnyttjande, prostitution och pornografi, som anges i punkterna (a), (b) och (c). Artikel 19 omfattar mer allmänt skydd mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, och där nämns specifikt sexuella övergrepp.¹³

*"Konventionsstaterna skall vidta lämpliga nationella, bilaterala och multilaterala åtgärder för att förhindra bortförande och försäljning av eller handel med barn för varje ändamål och i varje form."*¹⁴

Artikel 35 fångar även upp prostitution och pornografi då det är kopplat till handel med barn.

Till barnkonventionen finns även ett tilläggsprotokoll vilket trädde i kraft 18 januari 2002. Protokollet syftar till att tydliggöra och utöka kraven på staterna att vidta åtgärder för att tillförsäkra barn skydd mot de former av exploatering som omfattas av tilläggsprotokollet. Protokollet tas in i samma övervakningssystem som Barnkonventionen och granskas därför regelbundet av FN:s Barnrättskommitté.¹⁵

Artikel 3.3 säger att varje konventionsstat ska belägga brotten med lämpliga straff som beaktar deras allvarliga beskaffenhet. Protokollet innehåller bestämmelser som handlar om behörighet över brotten, utlämning, rättslig hjälp, tvångsmedel, stöd till brottsoffer, förebyggande åtgärder

¹² Karlén, Helena, Barnsexhandel – kommersiell exploatering av barn, s.90

¹³ Holm, Kristina, Handbok om Barnkonventionen, s. 355ff och 187ff

¹⁴ Artikel 35 Barnkonventionen

¹⁵ Karlén, Helena, Barnsexhandel – kommersiell exploatering av barn, s.91

och internationellt samarbete.¹⁶

Barnkonventionen är en del i den internationella folkrätten men handlingar som inte är förenliga med barnkonventionen förs inte upp i någon internationell domstol. De enda sanktioner som finns att tillgå är kritik och påtryckningar.¹⁷

Europeiska unionen

För att en stat ska beviljas medlemskap i den Europeiska Unionen (EU) uppställs krav i form av ett kriterium att kandidatlandet ska respektera internationella och europeiska fördrag, såsom bland annat Barnkonventionen med dess frivilliga protokoll och Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna.¹⁸

Den 24 februari 1997 antog Europeiska Unionens råd en gemensam åtgärd om åtgärder mot människohandel och sexuellt utnyttjande av barn.¹⁹ Arbetet inom EU har gått ut på att se över definitioner, jurisdiktion, rättsligt samarbete, stöd till offren och det polisiära samarbetet.²⁰

Den 22 december 2003 antog EU ett rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi, *Framework Decision on combating the sexual exploitation of children and child pornography* i syfte att harmonisera lagstiftningen inom EU.²¹

Kommissionen meddelade i juli 2006 en gemensam barnstrategi, *"Towards an EU strategy on the Rights of the Child"*. Strategin består av sju punkter som sammanfattningsvis går ut på att inventera vad som görs inom EU på området barns rättigheter, samordna dess aktiviteter på ett mer effektivt sätt, identifiera luckor och öka inflytande av barn i beslutsprocesser.²²

Europarådet

För att värna om de mänskliga rättigheterna bildades efter andra världskriget år 1949 Europarådet. Ett år senare upprättades konventionen om mänskliga rättigheter, *Council of Europe Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*, för att säkerställa FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter i Europa.²³ Sedan 1995 gäller konventionen som svensk lag.

¹⁶ Karlén, Helena, Barnsexhandel – kommersiell exploatering av barn, s.91

¹⁷ <http://www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen/om-barnkonventionen/>

¹⁸ Karlén, Helena, Barnsexhandel – kommersiell exploatering av barn, s.95

¹⁹ Rambeslut 2000/375/RIF av den 29 maj 2000 om bekämpning av barnpornografi på Internet. - EGT L 63, 4.3 1997 s.2

²⁰ Council Framework Decision 2002/629/JHA of 19 July 2002 on combating trafficking in human beings

²¹ Council Framework Decision 2004/68/JHA of 22 December 2003 on combating the sexual exploitation of children and child pornography

²² COM (2006) 367 Final, Towards an EU Strategy on the Rights of the Child

²³ Council of Europe Convention for the protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ETS No 005)

År 1991 antog Europarådet en rekommendation för att öka barns skydd mot sexuella exploatering. Rekommendationen reviderades 2001 mot bakgrund av bland annat Internets negativa effekter avseende sexuell exploatering av barn. Under 2000-talet har fler rekommendationer och konventioner antagits för att stärka barns skydd. Däribland Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet (ETS 185) vilken antogs i november 2001. Syftet med konventionen är bland annat att åstadkomma en harmonisering av den nationella straffrätten beträffande brott, däribland barnpornografibrott, som begås med hjälp av datorsystem samt att lägga grunden för ett effektivt internationellt samarbete vid bekämpning av IT-relaterade brott.

För att ytterligare stärka skyddet för att skydda barn mot sexuell exploatering och utnyttjande antog rådet en konvention 2007, *Council of Europe Convention on the Protection of children against sexual exploitation and sexual abuse*.²⁴ I konventionen uppmuntras nationellt och internationellt samarbete. Syftet med konventionen är att förebygga och bekämpa sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn samt att skydda brottsoffrens rättigheter. Konventionen innehåller bestämmelser om bland annat förebyggande åtgärder, åtgärder om hjälp till och skydd för offer, behandling av sexualbrottsförövare, materiell straffrätt, jurisdiktion, brottsutredning, åtal och andra processrättsliga regler. I konventionen uppställs också krav på att rättsprocessen ska vara barnvänlig. Grooming, vuxnas kontaktsökande med barn i sexuella syften ska enligt konventionen kriminaliseras. Konventionen kräver även att preskriptionstiden avseende de allvarligaste sexualbrotten ska förlängas.²⁵ Sverige har undertecknat konventionen men ännu inte ratificerat den. Däremot tas den upp och diskuteras i SOU 2010:71. Mer om SOU:s betydelse se kapitel tre.

Europadomstolen är den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna och är en del av Europarådet. Europadomstolen kan pröva staternas skyldighet att leva upp till sina åtaganden enligt Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. Enskilda individer och organisationer har rätten att klaga till domstolen om de anser att deras rättigheter har kränkts. Domstolens avgöranden är rättsligt bindande för den berörda staten.²⁶

²⁴ Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse (ETS No. 201)

²⁵ SOU 2010:71 s. 397ff

²⁶ Regeringskansliet, <http://www.regeringen.se/sb/d/1490/a/91538>

Utbredningen av sexualbrottsregistrering

USA

*"People want a silver bullet that will protect their children. There is no silver bullet. There is no simple cure to the very complex problem of sexual violence"*²⁷

Bakgrunden till registret

USA var först med idén om att sexualbrottsregister. Inledningsvis var register på 1930-talet riktade mot att identifiera personer som konstant bröt mot straffbestämmelser och bannlysa eller exkludera dessa individer från samhället. Kalifornien var först att anta en lag som reglerade sexualbrottsregister på 1940-talet. År 1989 hade ytterligare nio delstater antagit lagar som reglerade speciella sexualbrottsregister. Dessa var dock av "måttlig omfattning" och inte offentliga för allmänheten.²⁸

Megan's Laws skapades under en period då många grova brott mot barn uppmärksammades i USA. Lagarna som reglerar sexualbrottsregistren är döpta efter barn som blivit utsatta för fruktansvärda övergrepp. För att förstå bakgrunden till lagarna och utvecklingen av lagarna är det därför viktigt att känna till några av de mer uppmärksammade fallen.

Jacob Wetterling och Megan Kanka

Jacob Erwin Wetterling föddes den 17 februari 1978 i Minnesota. Jacob blev kidnappad i sin hemstad 22 oktober 1989, då 11 år. Trots intensivt letande hittades aldrig Jacob. I december 2008, genomsökte polisen i Milwaukee, Wisconsin, en dömd mördares hem, Vernon Seitz. Seitz hittades död och polisen fann barnpornografi där Jacob medverkade samt artiklar på försvunna barn och kartor över städer där barn hade försvunnit. Seitz har dock inte kunnat knytas till Jacobs försvinnande.

Fyra månader efter Jacobs försvinnande startade hans föräldrar Jacob Wetterling Foundation, en ideell förening som förespråkar barns säkerhet. Jacobs försvinnande skapade stor uppmärksamhet och en stor opinion krävde stärkt skydd för barn.

Den 29 juli 1994 mördades Megan Kanka 7 år gammal. Hon blev kidnappad, våldtagen och mördad av Jesse Timmendequas. Timmendequas hade tidigare dömts två gånger för sexuella övergrepp mot barn. Vid tiden för brottet bodde Timmendequas dessutom tillsammans med två andra dömda sexualbrottsförbrytare i samma bostadsområde som Megan.²⁹ (artikel New York Times) Kanka's föräldrar krävde att delstaten New Jersey skulle handla genom lag. Med syftet *"Every parent should have the right to know if a dangerous sexual predator moves into their*

²⁷ Patty Wetterling, Human Right watch, No easy answers, s. 21

²⁸ Lieb m fl. International Journal of Law and Psychiatry nr 34, s. 226

²⁹ <http://www.nytimes.com/1996/05/28/nyregion/stranger-block-special-report-center-megan-s-law-case-man-no-one-could-reach.html>

neighborhood”, samlade föräldrarna in 400 000 namnunderskrifter. Föräldrars skräck blev nu att bo i samma bostadsområde som sexualförbrytare. Detta var starten, Magans’s Law blev ett informellt namn för lagar i USA som tvingar myndigheter att publicera uppgifter om dömda sexualförbrytare.³⁰

Under mitten av 1990-talet började flera delstater anta Megan’s Law. Varje stat bestämmer vilken information som ska offentliggöras och hur det skulle publiceras. De vanligaste uppgifterna som lämnas ut offentligt är namn, fotografi, adress, tid för fängelsevistelse och vilket brott personen är dömd för. Informationen publiceras ofta på offentliga hemsidor men kan även utges i tidningar, broschyrer eller på andra sätt. Magans’s Law har blivit ett informellt namn för lagar i USA som tvingar myndigheter att publicera uppgifter om straffade sexualförbrytare.³¹

1994 antog kongressen the Jacob Wetterling Crimes Against Children and Sexually Violent Offender Registration Act, vilket blev den första federala lagen som införde ett sexualbrottsregister. Lagen var en del av Omnibus Crime Bill. I lagen fastställs riktlinjer för hur staterna ska spåra sexualbrottslingar. Staterna åläggs att upprätta och uppdatera ett register över sexualbrottslingarna. Gärningsmannen ska efter avtjänat fängelse tid eller vård på institution bekräfta sin bostadsort samt anställning. Uppdateringar ska ske årligen under tio år efter att gärningsmannen släppts ut i samhället eller kvartalsvis för resten av livet om det brott gärningsmannen dömts för är ett våldsamt sexualbrott.³²

Community notification

Megan’s Law medförde vissa ändringar och tillägg i the Wetterling Act. Den största förändringen var att man införde ett krav att staten eller någon myndighet som godkänts av staten skulle publicera relevant information om en sexförbrytare som bedömdes nödvändig för att skydda allmänheten. Megan’s Law tillät stater att själva göra bedömningen om informationen ansågs nödvändig. Det gav också delstaterna bestämmanderätt i hur förfarandet ska ske för denna publicering.³³

Hur en stad eller ett samhälle upplyses om att en dömd sexualförbrytare flyttat in varierar mellan de olika delstaterna och beror även på inom vilken riskgrupp han eller hon ingår. Nedan följer några olika metoder:

Flyers – Man delar ut eller sätter upp ett A4papper som innehåller information och fotografi på gärningsmannen. Informationen utgör när personen är född, hela namnet, vad personen dömdes för och påföljden, ras, hudfärg, längd, ögon och hårfärg, kroppsbyggnad och vikt. Exakt adress

³⁰ www.mahalo.com/megans-law

³¹ Human Right watch, No easy answers, s. 48

³² Human Right watch, No easy answers, s. 36

³³ Sex Offender Registration: Policy Overview and Comprehensive Practices, s. 2

utges ej men däremot vilket bostadsområde och när personen väntas flytta in. På flyern finns även en varningstext som säger att det inte är en "wanted" person och att flyern inte inbjuder till våldsamt beteende.³⁴

The Community Notification meetings - stadsförvaltningen eller den lokala polisen kan hålla möten med grannar inom ett vist område där en dömd sexförbrytare ska flytta in. Deltagarna på mötet får skriftlig generell information om sexualförbrytare och sexuella övergrepp, information om de lokala lagarna och stödorganisationer för personer som utsatts för övergrepp. Sedan ges en flyer ut som innehåller information om deras nya granne.³⁵

Andra sätt för att upplysa ett bostadsområde eller mindre stad kan vara genom media t.ex. att trycka informationen i den lokala tidningen. Att lägga ut all information på webbsidor är något som blir vanligare och vanligare. I Delaware framgår det av sexförbrytarens körkort att de är dömda för sexualbrott. I Louisiana är förövaren tvungen att själv gå runt till sina grannar och informera om sig själv samt vad han eller hon är dömd för. Domstolen i Louisiana kan även döma ut att förövaren ska bära speciella kläder, sätta upp skyltar vid sin bostad eller fästa varnande klistermärken på sin bil.³⁶

Adam Walsh Child Protection and Safety Act

Den 27 juli 1981 följde Adam Walsh med sin mamma till affären för att handla lampor. Vid ingången fanns tv-monitor där barnen kunde spela tv-spel, där lämnade mamman Adam. Hon återvände efter 10 minuter men då var Adam bort. Efter intensivt letande hittades Adams kropp sexton dagar senare.

The Adam Walsh Child Protection and Safety Act är en den senast antagna federala lagen på detta område och den antogs den 27 juli 2006. De stora förändringarna och vad som nu är gällande rätt kommer anges nedan.

Sex Offender Registration and Notification Act (SORNA)

Som svar på ett antal uppmärksammade fall där fruktansvärda brott begåtts av individer som inte varit skyldiga att registrera sig valde kongressen att göra en revidering och förändra registreringslagstiftningen, slutprodukten blev SORNA.

³⁴ En dömd sexförbrytare ansåg att utdelningen av flyers var trakasserier från myndigheterna och bestämde sig för att trycka upp egna med texten *"To start with let me be perfectly clear that no one in this community or any other community has anything to fear about me... I have no desire for your children, wives, husbands, pets or anything else that you have."* New York Times, 24 April 2002

³⁵ Thomas, Howard Journal of Criminal Justice, Vol. 42, s. 221f

³⁶ Thomas, Howard Journal of Criminal Justice, Vol. 42, s. 224

Vilka brott som omfattas av registreringsplikten är generellt sett alla sexualbrott som till sin natur innebär en kränkning av en minderårig.³⁷

SORNA skapade inte ett federalt sexualbrottsregister utan utfärdade generella riktlinjer för att alla databaser skulle bli likformiga. The Adam Walsh Act införde dels ett nytt brott, underlåtenhet att registrera sig samt en federal standard för registret som staterna måste hålla sig till. Staterna kan själva sätta strängare krav, standarden är minimikravet. Underlåter en stat att följa SORNA-standarderna eller inte inför standarden inom utsatt tid förlorar delstaten årligen 10 % av ett federalt bidrag.³⁸ Med andra ord, för att en delstat ska undvika ekonomisk förlust måste de rätta sig efter minimikraven i SORNA. Delstaterna hade tre år på sig att implementera de nya reglerna.

SORNA kategoriserar in sexualbrottslingar i tre nivåer baserat på det dömda brottets svårighetsgrad. Varje nivå avgör vilka krav som ställs kring registreringsperiod, intensitet och vilka uppgifter som krävs.

Nivå ³⁹	Typ av brott ⁴⁰	Registreringstid ⁴¹ & sanktioner
I	<ul style="list-style-type: none"> - Minst allvarliga brott - Alla brott som inte omfattas av nivå II och III 	Uppdatera sig i registret 1 gång per år under 15 år
II	<p>Sexualbrottsling som dömts till en frihetsberövande påföljd i längre än ett år och för:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Brotts som främjar barnprostitution - Brotts som innebär sexuellt uppträdande gentemot en minderårig - Brotts som innebär att en minderårig deltar i en sexuell aktivitet - Brotts innefattar tillverkning och distribution av barnpornografi - Återfaller i typen av brott som ingår i kategori I 	Uppdatera sig i registret var sjätte månad under 25 år

³⁷ The Adam Walsh Act, sec 111.

³⁸ Byrne Grants

³⁹ The Adam Walsh Act, Sec. 111

⁴⁰ Ibid

⁴¹ The Adam Walsh Act, sec 115

III	<ul style="list-style-type: none"> - Sexuell aktivitet med annan under hot eller tvång - Sexuell kontakt med annan som befinner sig i hjälplöst tillstånd eller ofrivilligt drogats, eller någon som i annat fall är oförmögen att bedöma ändamålet med handlingen eller som avstår från att delta - Sexuella handlingar med barn under 12 år - Kidnappning av minderårig⁴² - Alla brott som ger en frihetsberövande påföljd i längre än ett år - Återfaller i typen av brott som ingår i kategori II 	Uppdatera sig i registret var tredje månad under hela sin livstid
-----	--	---

Följande information måste inkluderas i registret oavsett vilken nivå personen tillhör:

1. Minimuminformation som krävs för alla sexualbrottslingar är: hans eller hennes namn, social security number⁴³, adressuppgifter till hemmet, skolan eller arbetet, hans eller hennes registreringsnummer på bilen, beskrivning av fordon personen äger eller brukar. Efter tillägg 2007 måste även denna information anges: smeknamn, pseudonymer, faktiska och fiktivt födelsedatum, fiktivt social security number, e-postadress, chatt-alias, passnummer och immigrationsdokumentation, mobiltelefonnummer, riktnummer och övrig nödvändig information.⁴⁴

I det fall den dömda sexualbrottslingen inte har en fast bostadsadress måste han eller hon ge en noggrann beskrivning om den plats eller platser där sexualförbrytaren normalt sett uppehåller sig. Sexualförbrytare som tar semester eller genomför längre resor på en period på sju dagar eller längre måste upplysa detta till sitt lokala registreringskontor vart de kommer att befinna sig. Den informationen ska sedan vidarebefordras till berörda registreringskontor.

2. Registrering ska ske till det kontor i den jurisdiktion där den dömda bor, jobbar och/eller går i skolan. Inledningsvis är de också skyldiga att registrera sig i den jurisdiktion där brottet begicks.⁴⁵
3. Förutom övriga krav som nämns ovan måste alla jurisdiktionerna registrera: beskrivning av brottet, den dömdes kriminella historia, fingeravtryck, kopia på körkort eller id-

⁴² Med undantag för brott som begås av förälder

⁴³ USA:s motsvarighet till personnummer är ett försäkringsnummer innehållande nio siffror.

⁴⁴ The Adam Walsh Act, sec 114

⁴⁵ The Adam Walsh Act, sec 113

handling, passfoto, fysisk beskrivning, DNA-prov och kopia på de lagöverträdelse personen dömts för.⁴⁶

4. En stor del av all information som registreras kommer att offentliggöras genom en offentlig databas. Information som undantas från detta offentliga register är: offrets identitet, den dömdes social security number, pass och immigrationsdokumentation, gripanden som inte resulterat i lagföring. En jurisdiktion kan även exkludera information om den arbetsplats eller den skola den dömda vistas på.⁴⁷
5. Det finns inget sätt att få sitt namn borttaget ur registret förutom att vänta den angivna tiden för respektive nivå.
6. Retroaktiviteten, de som; (1) avtjänar en frihetsberövande påföljd eller är övervakade för ett brott de begått som ingår i SORNA; (2) redan omfattas av krav på sexualbrottsregistrering sedan tidigare lagstiftning; (3) återfaller i samma typ av brott eller annat brott, ska registreras även om brottet begicks innan antagandet av lagen.

Det finns även en särreglering för unga sexualbrottsförövare som inte tas upp djupare här på grund av denna uppsats avgränsning.

Restriktioner för boende

Effekten av register och anmälningsplikt blev att det blev en större översikt kring var dömda förbrytare var bosatta. För att försöka styra var förbrytare bosatte sig införde delstater egna lagar med zonindelningar. Idag har 30 delstater infört lagar som reglerar vart sexualförbrytare får bosätta sig. Lagarnas syfte är att skydda barnen i deras miljö. Normalt sett föreskrivs att förbrytarna inte får bo i närheten av områden där sannolikheten är stor att barn befinner sig, t.ex. i närheten av skolor, kyrkor och lekplatser.⁴⁸

Följden av dessa regleringar har blivit att det i vissa delstater är väldigt svårt att bosätta sig för dömda förbrytare. Detta har lett till att bostadslösheten har ökat i flera delstater. År 2009 gjorde en studie i New Jersey där slutsatsen av att när bostadsrestriktionerna inrättats kunde de flesta sexualbrottslingar inte stanna kvar i sina nuvarande hem eller på ett enkelt sätt finna en ny bostad.⁴⁹

Elektronisk övervakning

Under senare år har vissa delstater infört elektronisk övervakning som ett sätt att stärka övervakningen av dömda sexualbrottslingar. Genom elektronisk övervakning via "fotboja" kan lokala myndigheter följa exakt var en förbrytare befinner sig i samhället. Tanken bakom detta är att

⁴⁶ The Adam Walsh Act, sec 114

⁴⁷ The Adam Walsh Act, sec 118

⁴⁸ Lieb m fl. International Journal of Law and Psychiatry nr 34, s. 227

⁴⁹ Ibid

sexualbrottslingar inte väljer att utsätta sig för risker med vetenskapen att alla rörelser övervakas.⁵⁰

Under 2008 kartlade the Bureau of Justice Statistics bredden av elektronisk övervakning. Cirka 13 000 personer övervakades, av dessa var 8000 dömda för sexuella övergrepp. 34 st. delstater använde sig av möjligheten till elektronisk övervakning. Minst sex delstater (Kalifornien, Florida, Ohio, Missouri, Oklahoma och Wisconsin) kräver livstids elektronisk övervakning för vissa lagövertredare. Elektronisk övervakning har blivit ett substitut för fängelse och har visat sig vara mycket kostnadseffektivt. Fördelar som konstaterats är att det hjälper allmänheten att känna sig säkrare, strukturerar förbrytarens tid och främjar deltagande i produktiva verksamheter samt är ett stort hjälpmedel i brottsutredande verksamhet.⁵¹

Efterlevnad och konsekvenser

Ett stort problem har varit att många förbrytare väljer att inte anmäla sig direkt efter frigivning samt underlåter att ändra sina adressuppgifter. Både det federala registret och delstaternas register har ofta visat sig innehålla felaktigheter. *National Center for Missing & Exploited Children* uppskattar att 100 000 brottslingar inte har korrekta uppgifter i databaser. Hundratals sexualbrottslingar är listade som hemlösa eller utan specifik adress. För att hitta en lösning till detta problem är det många delstater som uppdaterar adressuppgifter genom att samköra uppgifter med databaser som innehåller uppgifter kopplade till körkort.⁵²

Att allmänheten vidhållit ett starkt intresse att ta del av uppgifterna i registret bekräftas av flera studier. En ekonomisk konsekvens som uppstått är att värdet på fastigheter som ligger i områden där sexualförbrytare bor har sjunkit i värde på bostadsmarknaden. Det har även rapporterats fem mord på dömda sexualförbrytare där brottet begåtts av personer som fått sin kunskap om individernas tidigare brottslighet genom offentliga register.⁵³

En studie gjordes i Kalifornien gällande den elektroniska övervakningen av sexualförbrytare. Studien visade att myndigheternas metoder gav ett otillräckligt skydd och allmänheten ingavs en falsk känsla av trygghet.⁵⁴

Sexualbrott i USA

Av alla brott som begås i USA utgör sexualbrotten en väldigt liten del. Utifrån brottsstatistik utgjorde våldtäkt och sexuellt ofredande mot personer under 12 år eller äldre ca 3,7 % av alla brott under 2005. Dock är sexualbrott kanske det brott där det sker minst antal anmälningar

⁵⁰ Lieb m fl. *International Journal of Law and Psychiatry* nr 34, s. 228

⁵¹ *Ibid.*, s. 228

⁵² *Ibid.*, s. 227

⁵³ *Ibid.*, s. 227

⁵⁴ *Ibid.*, s. 228

varför mörkertalet är väldigt stort. Kvinnor lider den största risken att råka ut för ett sexualbrott, 86 % av anmälda offer är kvinnor. Utifrån antalet rapporterade brott lider en man störst risk att bli utnyttjad vid 4 års ålder, men även då är det dubbelt så stor risk att en kvinna blir offret. . Proportionen växer över tiden, vid 19 års ålder är 95 % av alla offer kvinnor.⁵⁵

Sexuella övergrepp begås främst från någon i familjen till offret. Endast 14 % av alla sexualbrott utgjordes av fall där förövaren var okänd för offret. Enligt den amerikanska motsvarigheten till justitiedepartementet, The US Department of Justice (DOJ), drabbas ca 115 barn varje år av övergrepp från en främmande förövare. Av dessa leder 46 av fallen till döden för offret.⁵⁶

Utifrån en undersökning som gjordes av DOJ 1997 var förövaren i 87 % av fallen förstagångsförbrytare.

Sexualbrottsregister har implementerats i alla 50 delstater i USA, 2010 var över 716 750 personer upptagna och identifierade i registret.

Effekten av lagarna

Det finns inte många studier kring detta och det är väldigt svårt att mäta om sexualbrottsregistreringen fungerat preventivt. Av de studier som gjorts kan man se en avskräckande effekt hos förstagångs förbrytare, man fann en ökning av återfall för de förbrytare som redan omfattades av registreringsplikt. Registreringsskyldigheten har en större effekt än den efterföljande anmälningsplikten. Nettoeffekten uppskattas i en studie till 10 %. Andra studier där man gjort mätning mellan 1970-2002 visar att minskningen av anmälda våldtäkter är ca 2 %.⁵⁷

En stor konsekvens av lagarna som reglerar boenderestriktioner har varit just ökningen av bostadslöshet. Detta har rapporterats flitigt i media de senaste åren men är ännu inget som fått politiska åtgärder.

Human Right Watch – No Easy Answers

Human Rights Watch är en ekonomisk och partipolitisk oberoende internationell människorättsorganisation med sitt huvudkvarter i New York. Organisationen utreder fall i alla länder och tar fram forskningsrapporter för bland annat FN och EU.⁵⁸

2007 presenterade Human Right Watch en rapport med namn *No Easy Answers* och den är den största utredningen som gjorts kring sexualbrottsregleringar i USA. I rapportens första kapitel sammanfattas utredarnas synpunkter. Detta kapitel belyser några av dessa synpunkter.

⁵⁵ No easy answers, Human Right Watch, s. 21ff

⁵⁶ No easy answers, Human Right Watch s. 24f

⁵⁷ Lieb m fl. International Journal of Law and Psychiatry nr 34, s. 227

⁵⁸ <http://www.hrw.org/our-work>

Utredningen började med att konstatera att under arbetets gång har deras forskning visat att reglering kring sexualbrottsregister, anmälningsskyldighet, bostadsrestriktioner visat sig vara ogenomtänkta, dåligt utformade och kan orsaka mer skada än nytta.

- Lagar kring sexualbrottsregistrering kräver generellt sett för lång varaktighet vilket resulterar i att personer som inte utgör en säkerhetsrisk ändå omfattas av anmälningsskyldighet
- Genom offentliga register ges uppgifter till vem som helst oavsett om syftet är att skydda allmänheten. Det förutsägbara resultatet har varit trakasserier och våldsbrott mot förbrytare som lämnas ut i registret.
- I många fall gällande boenderestriktioner har tidigare dömda blivit helt bannlysta från vissa samhällen och tvingas bo långt ifrån sina hem och familjer.

Bevisen är överväldigande. Regleringen för sexualbrottsregistren bör minska i sin omfattning och varaktighet. Allmänhetens tillgång till online-register bör undanröjas och anmälningsskyldigheten och upplysningsskyldigheten ska endast ske till polisen. Boenderestriktioner borde upphöra helt.

Förespråkarna för sexualbrottsregister tror att de skyddar barnen på två sätt: polisen har en lista på sannolika sexförbrytare om ett sexuellt övergrepp begås i ett område där en tidigare dömd förbrytare bor, och föräldrar har information vilket ger dem möjlighet att varna sina barn och vara mer vaksamma. Förespråkare för boenderestriktioner tror att det begränsar förbrytarens tillgång till barnen och hindrar frestelsen eller förmågan att begå nya brott. Även om deras övertygelser instinktivt kan kännas rätt, bygger dessa på en felaktig grund. Med den felaktiga grunden i åtanke är det inte förvånande att det saknas bevis för att lagarna verkligen förhindrar eller minskar hotet om sexuella övergrepp mot barn.

Lagarna är baserade på att förebygga de fruktansvärda brott som inspirerat dessa, men kidnappning, våldtäkt och mord på barn av en främling som tidigare är en dömd sexualförbrytare är en väldigt sällsynt händelse. Barn lider högst risk att utsättas för sexuella övergrepp i sin hemmiljö från förövare som tidigare är kända eller bekanta för barnen. Personer som ett barn känner och litar på är ansvariga för mer än 90 % av alla övergrepp som sker mot barn.

Lagarna bygger även på det utbredda antagandet att de flesta förbrytare som döms för sexuella övergrepp kommer fortsätta begå sådana brott om tillfälle ges. Vissa amerikanska politiker har gått ut med att det 80-90 % risk för återfall. De flesta (tre av fyra) före detta sexualbrottslingar återfaller inte i brott och den största andelen sexuella övergrepp begås inte av en återfallsförbrytare.

Vissa experter som i USA är specialiserade på behandling av sexualförbrytare förvånas inte av att återfallsfrekvensen är så låg. *"When an individual is caught and held accountable for his behavior, he often becomes motivated to get better. His behavior is no longer a secret, and it becomes a reckoning point for him he must decide whether he is going to change his behavior, or face the consequences."*⁵⁹

I många delstater omfattar registren förbrytare som inte begått sexuella övergrepp utan som har urinerat offentligt, tonåringar som samtyckt till sex med varandra, vuxna som säljer sex till andra vuxna och barn som exponerar sig själva på eget initiativ genom lek.

Generellt sett är tiden en förbrytare omfattas av registreringsplikten för lång. Tiden för registreringsplikten är godtycklig, baserad på vilken typ av brott det rör sig om och inte på sannolikheten att den dömda fortsätter vara en risk för allmänhetens säkerhet. Lagstiftare i flera delstater fortsätter att hela tiden öka registreringskraven. I 17 delstater är numera registreringstiden på livstid. Detta trots att forskningen visar att ju längre risk som går desto lägre är risken för återfall. Endast ett fåtal stater gör en individuell riskbedömning av gärningsmannen.

Om förbrytare endast var tvungna att lämna uppgifter om var dem befinner sig till polisen skulle de negativa konsekvenserna för dem vara minimala. Ett stort problem med online-register är att de ger en bristfällig information och använder lagtexttermer som för allmänheten kan te sig svårbegripliga. Det gör att informationen inte är speciellt användbar utan kan få allmänheten att anta det värsta i onödan.

De förbrytare som hängs ut på internet råkar ut för krossat privatliv, social utfrysning, minskade möjligheter till arbete och bostad, trakasserier och våldsbrott. Inte bara de själva drabbas utan även deras familjer.

Det finns inga bevis som stödjer att förbjuda dömda sexualbrottslingar från att bo i närheten av barn hindrar återfall. I själva verket tyder den begränsade forskning som finns på motsatsen; en person som begår sexuella övergrepp mot barn kommer snarare att göra det mot ett barn långt från hans eller hennes hem än mot ett barn som bor i närheten.

Det kan vara så att gällande reglering snarare är kontraproduktiv än främjande för det allmännas säkerhet. Konsekvensen av att man blandar förbrytare som begått mindre allvarliga brott tillsammans med förbrytare som begått väldigt allvarliga brott blir att det är svårare i brottsbekämpningen att avgöra vilka sexualbrottslingar som kräver en mer intensiv övervakning. Genom online-register uppmuntras grannar arbetsgivare, kollegor och andra att sky och bannlysa före detta brottslingar vilket minskar möjligheten för dessa att återanpassa sig i samhället. Boende-

⁵⁹ No Easy Answers, Human Right Watch, s. 30

restriktioner kör iväg tidigare dömda från övervakning, behandling, stabilitet och stödjande nätverk vilka de kan behöva för att bygga upp ett framgångsrikt och laglydigt liv. Att fler förbrytare registreras som hemlösa istället för att ha en fast hemadress är inget som visat sig gynna säkerheten i samhället snarare tvärtom.

Många förespråkare för barns säkerhet och preventiva åtgärder skulle gärna se att man spenderade mer pengar på förebyggande insatser, utbildning och program för barn och vuxna som ökar medvetenhet samt utbildning som underlättar behandling och återanpassning tillbaka till samhället för dömda sexualbrottslingar.

Sexuella övergrepp mot barn är ett globalt problem. USA är det enda landet som har en så omfattande reglering av dömda förbrytares liv. USA är det enda land som Human Right Watch känner till med stränga boenderestriktioner. Enligt rapporten känner de till ytterligare sex länder med sexualbrottsregister (Australien, Kanada, Frankrike, Irland, Japan och Storbritannien.) Utöver USA har Sydkorea en liknande reglering som går ut på att upplysa bostadsområdet en förbrytare bor i om rådande förhållande.

Rapporten uppmanar de amerikanska lagstiftarna att tänka om och ger en lång lista på förslag på förändringar.

Europa

Förutom Storbritannien har bland annat Georgien, Österrike och Frankrike infört sexualbrottsregister.

Georgien⁶⁰

I enlighet med *The Official Code of Georgia Annotated* (O.C.G.A.) § 42-1-12 ansvarar *the Georgia Bureau of Investigation* (GBI) för ett centralt sexualbrottsregister. Alla som dömts för sexualbrott mot barn efter den 1 juli 1996 är skyldiga att registrera sig i registret. Registret är helt offentligt. Generellt sett lagras uppgifterna under hela förbrytarens livstid. Dock kan han eller hon begära utträde från registret i förtid vilket avgörs i domstol.⁶¹

Frankrike

Lagen om Frankrikes register *Fichier judiciaire automatisé des auteurs d'infractions sexuelles* (FIJAIS) antogs 2004 och trädde i kraft den 30 juni 2005.⁶² År 2008 omfattade registret 43 408 personer. Huvudansvaret för registret har Justitiedepartementet. Syftet med FIJAIS är att förhindra återfall i brott, underlätta i identifieringen av förövare samt att snabbt kunna lokalisera var de befinner sig. Personer som ingår i registret har en skyldighet att rapportera in sin adress. Hur ofta uppdatering ska ske är beroende av hur allvarligt brott som har begåtts. I registret lagras även uppgifter om namn, kön, födelsedatum, födelseort, nationalitet, eventuella smeknamn. Domstolen lägger in uppgifter om det dömda brottet, dagen för dom, påföljd och andra sanktioner samt brottslig historik i övrigt. Informationen lagras i 20-30 år beroende på brottets svårighetsgrad. Informationen kan tas bort i förtid efter beslut av åklagare. Grunden för borttag kan vara att uppgifterna inte längre anses nödvändiga, att personen frikänts eller avlidit. De som har tillgång till databasen är myndigheter som behandlar rättsfrågor, polisen och staten.⁶³

Österrike

Österrike upplevde i maj 2008 offentlighetens ljus när sexförbrytaren Josef Fritzl uppmärksammades i media runt om i världen. Han hade fängslat, våldtagit och misshandlat sin dotter Elisabeth under tjugofyra år. Hon hölls fången i en ljudisolerad källare under familjens hus i Amstetten där hon födde totalt sju barn med Josef som far. Det rapporterades i efterhand att Josef Fritzl tidigare hade begått sexuella övergrepp och var känd av polisen. Österrike har därefter

⁶⁰ http://gbi.georgia.gov/00/channel_faq/0,2627,67862954_86708497,00.html

⁶¹ O.C.G.A. § 42-1-19

⁶² Loi (n°2004-204) du 9 mars 2004 créant le FIJAIS

⁶³ <http://www.cnil.fr/en-savoir-plus/fichiers-en-fiche/fichier/article/fijais-fichier-judiciaire-automatise-des-auteurs-dinfractions-sexuelles/>

undersökt möjligheten att införa sexualbrottsregister och därvid haft hjälp av brittiska tjänstemän.⁶⁴

Tjeckien

Tjeckien överväger att införa ett sexbrottsregister och har likt Österrike fått hjälp från brittiska experter.

Nio-åriga Jakub Simanek från Havlickuv Brod försvann i maj 2008. Hans kropp hittades en månad senare. Han hade blivit utsatt för sexuella övergrepp och mördats. Allmänhetens oro ökade när det den man – Antonin Novak – som dömdes visade sig tidigare vara dömd för liknande brott i grannlandet Slovakien. Slovakien hade inte varnat sin granne för Novak's förflutna eller nuvarande uppehåll. Dr Peter Weiss, en tjeckisk sexterapeut, uppmanade till ett sexualbrottsregister inom EU, varvid han uttalade⁶⁵

*"We should have in the EU a full register of sex offenders and police need to have access to the data... as far as I know the Slovak police did not tell our own police that this man was punished for paedophilia in the past."*⁶⁶

Att Tjeckien funderar på att införa ett sexualbrottsregister kan även grunda sig på andra orsaker. Tjeckien möttes internationellt av negativa reaktioner när det blev känt att landet använde sig av kirurgisk kastrering av dömda sexualförbrytare. The Council of Europe's European Committee for the prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) har åren 2006 och 2008 rekommenderat landet att omedelbart upphöra med kirurgisk kastrering i samband med behandling av sexförbrytare.⁶⁷

Tyskland

I Tyskland har det inte direkt förts några diskussioner om sexualbrottsregister. Detta beror på de redan existerande registren; alla medborgare måste registrera sin adress till de lokala myndigheterna och regleringen ger polisen tillgång till dessa uppgifter.⁶⁸

Även i Tyskland finns det några fall av sexualbrott som särskilt har uppmärksammats. 1996 mördades sju-åriga Natalie Astner av Armin Schreiner. Han var tidigare dömd för sexuella övergrepp mot barn och vid tidpunkten för mordet på Astner var han villkorligt frigiven.⁶⁹

Efter att en tretton-årig flicka från Saxony kidnappats och hållits fången i Dresden av en man under fem veckor 2006 efterfrågade inrikesministern Albrecht Buttolo ett offentligt sexual-

⁶⁴ Thomas, The registration and monitoring of sex offenders, s. 97

⁶⁵ Ibid., s. 98

⁶⁶ Ibid, s. 98

⁶⁷ Ibid, s. 98

⁶⁸ Ibid, s. 98

⁶⁹ Ibid, s. 98

brottsregister. Detta fick stark kritik av dataskyddinspektionen i Saxony. Kommissionären Andreas Schurig hade en farhåga att ett offentligt register skulle vara till större fara än nytta. *"We know about cases in the US where citizens have looked at the register, taken a gun and shot the person on the list. I don't want that to happen in Germany."*⁷⁰

Belgien

Ett av de mest uppmärksammade sexualbrotten under 1990-talet skedde i Belgien. Än så länge har det dock inte lett till att Belgien infört ett sexualbrottsregister.

En belgisk seriemördare vid namn Marc Dutroux genomförde under 1990-talet ett flertal kidnappningar, mord, torterande och sexuellt utnyttjande av barn. Han kidnappade flickor och låste in dem i ett lönnrum i sin källare, där han tillsammans med andra medbrottslingar misshandlade, våldtog och slutligen dödade sina offer genom antingen svält eller genom att slå ihjäl dem. Dutroux var tidigare dömd för kidnappning och våldtäkt av fem unga flickor 1986, men han släpptes villkorligt 1992 för gott uppförande. Några av hans offer blev de två åttaåriga flickorna Julie Lejeune och Mélissa Russo som kidnappades den 24 juni 1995, följt av Sabine Dardenne 12 år och Laetitia Delhez 14 år. Senare hittades även kropparna efter An Marchal 17 år och Eefje Lambrecks 19 år. Dutroux dömdes till 8 års fängelse.⁷¹

Under brottsutredningens gång gjordes ett flertal misstag varför spekulationer kom om Dutroux var en del av, och skyddades av, nätverk bestående av högt uppsatta pedofiler. Allmänhetens oro kom bland annat till uttryck genom en stor manifestation "White March" där 275 000 människor intog Bryssels gator den 20 oktober 1996. Den belgiska regeringen tillsatte en utredning som senare ledde till en omstrukturering av den belgiska polisen. Däremot föreslogs ingen åtgärd om sexualbrottsregistrering.⁷²

Fokus efter utredningen hamnade på internationella åtgärder. Belgien föreslog en utvidgning av mandatet för Europol gällande sexualbrott mot barn. Dilemmat var och är att Europol ska arbeta mot organiserad och internationell brottsbekämpning. Sexuella övergrepp mot barn ingår inte alltid i den brottstypen. På senare år har dock barnpornografibrott inkluderats i Europols konvention.⁷³

⁷⁰ <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,1918464,00.html>

⁷¹ Thomas, The registration and monitoring of sex offenders, s. 99

⁷² Ibid, s. 99

⁷³ Ibid, s. 99

Storbritannien

Bakgrunden till registret

År 1988 hölls *the Annual General Meeting of the British Association of Social Workers* (BASW). Delegerade på mötet ifrågasatte varför man hade ett register för barn som varit offer för sexuellt utnyttjande men inget register för förövarna som begått övergreppen mot barnen. Följden blev att det upprättades en resolution, *"Setting up Register of Child Abusers Refers to Council"* och *"Social Workers Call for Paedophile Register"*. I mitten på 1990-talet höjdes fler röster för detta ändamål från bland annat *The London Borough of Brent Area Child Protection Committee* och lobbyorganisationen *Action on Child Exploitation* (ACHE).⁷⁴

Vissa lokala myndigheter hade börjat föra sina egna informella listor över personer som dömts för sexuella övergrepp mot barn vilket dock resulterade i kritik från Home Office⁷⁵ på grund av listornas begränsning. Vetskapen om innehållet i dessa listor är ytterst begränsad. Dock gjorde chefen för socialförvaltningen i Manchester ett uttalande om varför dessa listor existerade *"we are committed to doing this in the interest of protecting children"*. Manchesters databas blev sedan anmäld för att innehålla uppgifter om personer som inte blivit dömda.⁷⁶

Under trycket från flertalet lobbyister la två riksdagsledamöter en motion om att införa ett nationellt register vilket ej vann framgång i parlamentet. Samtidigt fortsatte media att rapportera om fall där barn blivit utsatta för sexuella övergrepp. Några mer uppmärksammade är:

- Rose West dömds för sexuellt utnyttjande och mord av tio unga flickor år 1995. Gärningarna var eventuellt begångna tillsammans med hennes man Fred West, han begick emellertid självmord några månader innan rättegången.⁷⁷
- Daniel Handley (född 1985) mördades i västra London 1994. Timothy Morss och Brett Tyler dömdes till livstid för kidnappning, sexuella övergrepp och mord på nioåriga Daniel 1994.⁷⁸
- Sophie Hook mördades 7 år gammal. För mordet fälldes Howard Hughes som tidigare var dömd för misshandel av en sjuårig pojke när han själv var endast 16 år gammal.⁷⁹

År 1996 föreslog inrikesministeriet en rad åtgärder för ändamålet att övervaka sexualbrottsförbrytare, inkluderat ett sexualbrottsregister vilket skulle garantera att informationen inom polisens nationella datasystem skulle vara helt uppdaterat.

⁷⁴ Thomas, *Managing Sex Offender Risk*, s. 227

⁷⁵ Storbritanniens inrikesministerium

⁷⁶ Thomas, *Managing Sex Offender Risk*, s. 227

⁷⁷ web.archive.org/web/20060615114431/www.bbc.co.uk/crime/caseclosed/fredwest1.shtml

⁷⁸ www.nickdavies.net/1995/04/01/the-murder-of-daniel-handley-three-features/

⁷⁹ www.innocent.org.uk/cases/howardhughes/index.html

Bortsett från att förbättra uppgifterna och datakvalitén i registret var det primära syftet även att hjälpa till att identifiera misstänkta efter att brott hade begåtts, kunna förhindra brott samt att verka avskräckande för potentiella återfallsförbrytare. Andra övervakningsåtgärder var en utökad övervakning av sexualbrottslingar i frivården och utökade befogenheter att ta DNA-prover från sexualbrottslingar.⁸⁰

The 1997 Sex Offenders Act is: *'a measure aimed at helping to protect the community from sex offenders not an additional penalty for the offender'*⁸¹

Det första sexualbrottsregistret infördes i Storbritannien genom *The Sex Offenders Act 1997*, lagen trädde i kraft den 1 september 1997. Sexualbrottsregistret var tänkt som ett hjälpmedel till att förbättra skyddet för barn och säkerheten, inte som en straffrättslig sanktion. Registret var aldrig ett separat register utan endast en underkategori till det nationella belastningsregistret.

Första delen av lagen ålade de som dömts eller fått en varning gällande sexualbrott att meddela polisen vid namn- eller adressändring. Gärningsmannen förväntades rapportera förändringar inom 14 dagar. Rapportering kunde ske personligen, per brev eller via e-post. Hur länge en sexualbrottsförbrytare omfattas av registreringskraven är beroende på hur allvarlig den ursprungliga brottsligheten varit. Uppfylldes inte registreringskraven kunde det leda upp till 5000 pund i böter eller max sex månaders fängelse. Lagen saknade instruktioner till polisen hur den skulle kontrollera eller säkerställa att uppdateringar skett.⁸²

När registret lanserades var inrikesministeriet inte överentusiastiska och den ansvariga ministern var ganska försiktig i sitt val av ord; *"there is no magic wand - so we will be open to new ideas and initiatives... I want to see how the sex offenders register operates and if changes are necessary the I will look at how it can be developed and improved."*⁸³

Det kan hävdas att förespråkarna för lagen hade underskattat hur mycket arbete och resurser polisen skulle behöva för att upprätthålla registret. I strikt juridisk mening innebar lagen bara en ny skyldighet för lagöverträdare att anmäla förändringar eller registrera sig. Verkligheten var att polisen blev tvungen att börja utbilda och avsätta personal på polisstationen att övervaka registret och hantera uppdateringar. Andra organ såsom fängelser, sjukhus och domstolar fick till uppgift att se till att polisen uppmärksammades på att en viss person skulle behöva ringa för att meddela polisen om förändringar i sina förhållanden.⁸⁴

⁸⁰ Thomas, *Managing Sex Offender Risk*, s. 228

⁸¹ Act 2001, Ch.3, para 1

⁸² Thomas, *Managing Sex Offender Risk*, s. 230

⁸³ *Ibid* s. 230

⁸⁴ Thomas, *Managing Sex Offender Risk*, s. 230

I slutet på december 1997 var 3365 personer uppdaterade i registret av 4524 möjliga. I februari 1999 hade siffran ökat till 8161, och i mars 2001 hade numret ökat till omkring 15 000 personer. Vid den tiden ökade registret med ca 2000 personer per halvår.⁸⁵

Alla föräldrars mardröm

Under sommaren 2000 inträffade en händelse som genom intensiv medialedda debatter skulle få direkta konsekvenser för sexualbrottsregistret. För att få en bild av vad som skedde kommer en kort kronologi över viktiga händelser⁸⁶:

- 26 juni – Inrikes ministeriet meddelar offentligt att de har en avsikt att granska sexualbrottsregistret men beskriver det som oerhört framgångsrikt.
- 1 juli – 8-åriga Sarah Payne kidnappas i Sussex och en stor polisjakt börjar samtidigt som media följer upp med intensiv bevakning av händelsen.
- 17 juli – Sarah Paynes döda kropp hittades på ett fält.
- 23 juli – Tablån till tidningen The Sunday, News of the World startar en kampanj för Sarah med syfte att sexualbrottsregister ska bli offentliga. Tidningen säger att de kommer att publicera fotografier och namn av sexualförbrytare som svar på regeringens brist på åtgärder.
- 26 juli – Inrikesministeriet publicerar den granskning som skett av lagar som reglerar sexuella kränkningar.
- 29 juli – I Paulsgrove i Portsmouth startar våldsamma demonstrationer och även på andra platser runt om i landet sker andra attacker gentemot dömda sexualbrottsförövare.
- 30 juli – News of the World fortsätter sin kampanj för Sarah genom att få sina läsare att skriva på en lista vilken riktas mot Home Secretary och kräver ett offentligt register. Tidningen fortsätter också att publicera fler namn och bilder på förbrytare, samtidigt ansluter sig fler tidningar till denna typ av publicering.
- 2 augusti – Inrikesministeriet publicerar utvärderingen av sexualbrottsregistret, *Where Are They Now*.
- 4 augusti – News of the world går med på att avbryta sin kampanj efter möte med the national Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC), the Association of Chief Police Officers (ASPO), the national Association for the Care and Resettlement of Offenders (NACRO) och the Association of Chief Officers of Probation.

⁸⁵ Ibid, s. 232

⁸⁶ Ibid, s. 233f

Sexualbrottsförbrytare som begått övergrepp mot barn fick för några veckor hamna i centrum för media. Efter lite mer än ett år dömdes Roy Whiting för mordet på Sarah Paynes, domaren beskrev honom som "alla föräldrars mardröm"⁸⁷.

Where are they now?⁸⁸

Inrikesministeriets utvärdering av sexualbrottsregistret kom under sommaren 2000. Polisen rapporterade att registret hade resulterat i förbättrad datakvalité, multi-agency work⁸⁹ och bättre riskbedömningsarbete. Å andra sidan sågs arbetet med registret som ett lågstatus arbete inom polisen hämmades av bristen på resurser trots den ständigt växande arbetsbördan. Hembesök hade gjorts i 70 procent av polisdistrikten vilket hade resulterat i mer arbete men även mer information.

I utvärderingen uppskattades att efterlevnaden av registret var 94,7 procent, men huruvida registret var effektivt eller inte ges det ingen klar bild om. Det hade inte förts någon statistik på nya fällande domar bland de personer som redan fanns i registret. Bilden blev ytterligare virrig eftersom definitionen av sexualbrott i inrikesministeriets statistik inte matchade de brott som ingår i registret. På frågan om man uppnått säkrare samhällen ger utvärderingen detta svar: *"Forces had no agreed way of quantifying the contribution of sex offender monitoring to improving community safety... No single measure of effectiveness emerged from this study as suitable for performance measurement. Rates of registration compliance and reconviction needed careful interpretation."*⁹⁰

Regeringen stod nu inför att göra förändringar gällande sexualbrottsregistret baserad på antingen utvärderingen eller de mer högljudda rösterna i media. Den skulle senare villigt erkänna att den valt den senare vägen. Efter Sarah Paynes tragiska död uttrycktes en utbredd oro hos allmänheten över de faror som sexualbrottslingar gjorde. Regeringen införde som svar på detta ett antal ändringsförslag till lagen i syfte att stärka skyddet.

Den första juni 2001 implementerades i en rad förändringar i *the 1997 Sex Offenders Act* men ingen av dessa förändringar medförde att registret blev offentligt. Förändringarna innebar dock följande:

- Nya förbrytare ålades att göra sin första rapportering till polisen inom 3 dagar, (tidigare 14 dagar)

⁸⁷ www.dailymail.co.uk/news/article-95390/Roy-Whitings-victim.html

⁸⁸ Plotnikoff, Woolfson. Where are they now?,

⁸⁹ Multi-agency working för samman praktiker från olika sektorer och yrken för att tillhandahålla ett integrerat arbetssätt för att stödja barn, ungdomar och familjer. Arbetssättet garanterar barn och ungdomar extra stöd av rätt personer.

⁹⁰ Plotnikoff, Woolfson. Where are they now? s. 50

- Första rapporteringen var tvunget att ske personligen. Valmöjligheten att registrera sig genom skrift eller mail togs bort.
- Första rapporterna och de efterföljande var tvungna att ske till en specifik föreskriven polisstation istället för valfri polisstation.
- Polisen fick nya befogenheter som medförde att den kunde föra in fotografier och fingeravtryck i registret.
- Straffmaximum för att inte följa sin registreringskyldighet höjdes från sex månaders fängelse till fem års fängelse.
- Förövarna ålades även att meddela polisen om de skulle vistas utomlands i längre än 8 dagar.

Bortsett från dessa förändringar förde kriminalvården och domstolen in ett villkor om att de som misskötte sin registrering eller som frigavs i förtid skulle bevakas med elektronisk fotboja.

Utvärderingsrapporten *Where Are They Now?* hade inte rekommenderat någon av dessa förändringar. Rapporten pekade ut att de organ som skulle meddela polisen om att en ny person skulle registrera sig hade svårt att hinna på 14 dagar och ibland hann till och med förbrytaren själv höra av sig först till polisen.⁹¹ Rapporten visade också att 75 procent av förbrytarna föredrog att registrera sig personligen samt att flera polisstationer redan tog fingeravtryck och fotografier. Angående att skärpa sanktionen för de som inte efterlevde sin plikt att rapportera in till registret togs inte detta upp i rapporten då 94 procent lydte regleringen.⁹²

Den ändrade regleringen följer dock den läsarundersökning som News of the World hade genomfört. Enligt undersökningen ville 84 procent av allmänheten ha tuffare sanktioner gentemot de som inte efterlevde sin registreringskyldighet och 93 procent ville att tiden för att lämna upplysning skulle förkortas från 14 dagar till tre dagar.⁹³

The Sex Offender Act 2003 ersatte 1997 års lag med ett flertal förändringar och omstruktureringar i lagen

Civilrättsliga åtgärder

För att förebygga sexuella övergrepp har Storbritannien använt sig av olika civilrättsliga regleringar. Förbrytare kan förbjudas att engagera sig i aktiviteter vilka kan leda till ökad risk för återfall. De fyra viktigaste förordningar som reglerar detta är *the Sexual Offences Prevention Order*, *Risk of Sexual Harm Order (SOPO)*, *Foreign Travel Orders* och *the Notification Order (The Sexual Offences Act 2003, part two)*.

⁹¹ Plotnikoff, Woolfson. *Where are they now?* s. 22ff

⁹² Plotnikoff, Woolfson. *Where are they now?* s. 12

⁹³ Thomas, *Managing Sex Offender Risk*, s. 237

Sexual Offences Act 2003 och Notification Order

The Sexual Offences Act 2003 implementerades i maj 2004. Lagen ersatte äldre lagstiftning med mer specifika och uttryckliga formuleringar. Den skapade även nya former av brott som voyeurism utan samtycke, ofredande genom penetration, förmå ett barn att bevittna en sexuell handling och penetration av någon del av ett lik.⁹⁴

Lagen är indelad i tre olika delar:

Första delen skapar nya bestämmelser kring vad som räknas som sexualbrott. Här har införts en samtyckesklausul gällande våldtäkt, misshandel genom penetration, sexuella övergrepp och sexuellt ofredande utan samtycke. Nya definitioner har införts för att förtydliga "samtycke" och "sexuella" samt ges vägledning i bevisprövningen kring samtycke. Brott som omfattas är sexuellt utnyttjande av barn och missbruk av förtroendeställning gentemot barn. Sexualbrott där förövaren ingår i barnets familj eller är släkt regleras liksom brott som där offret har en psykisk störning. Som barn räknas alla upp till 18. Undantag görs i lagen för personer som är över 16 och den åtalade är barnets partner. Den första delen täcker även de brott som är relaterade till prostitution, barnpornografi och trafficking samt förberedande brott, voyeurism⁹⁵ och samlag med djur. Lagen gäller i England, Wales och i vissa fall Nordirland.

Del två innehåller åtgärder för att skydda allmänheten från sexuell skada. Tillägg som gjorts är bland annat att registreringskravet numera omfattar förbrytare som begått brotten i utlandet. För att ytterligare stärka skyddet för barn har nya reserestriktioner införts. Syftet är att hindra dömda gärningsmän som dömts för sexuella övergrepp mot barn att resa till länder där det anses finnas hög risk att personen kan begå nya övergrepp mot barn.

Del tre innehåller allmänna bestämmelser inklusive övergångsregler.

⁹⁴ Sentencing Guidelines Council, Sexual Offences Act 2003, Definitive Guideline

⁹⁵ Voyeurism är en parafili, en psykisk term för en psykisk störning av de sexuella preferenserna. Voyeurism innebär att bli sexuellt upphetsad av att iakttaga främlingar sexuella umgänge eller nakenhet utan deras samtycke.

Här är en tabell för att ge en översikt kring hur påföljden hänger ihop med registreringstiden.⁹⁶

Påföljd	Registreringstid
Livstids fängelse	Obestämd tid
Sluten vård med restriktioner	Obestämd tid
Fängelsetid på 30 mån eller längre	Obestämd tid
Fängelsetid 6-30 mån	10 år
Fängelse i 6 månader eller kortare tid	7 år
Vård utan restriktioner	7 år
Ej frihetsberövande åtgärd	5 år
Annan typ av påföljd, t.ex. samhällstjänst eller böter	2 år

Till lagen finns bilagor benämnda Schedule. Schedule 3 listar de brott som utlöser anmälningsskyldighet enligt lagen. Schedule 3 ligger som bilaga 1 i denna uppsats.

Den förbrytare som omfattas av registret måste personligen anmäla sig inom tre dagar efter avtjänat straff till sin lokala polismyndighet. Databasen ska innehålla uppgifter om förbrytarens födelsedatum och national insurance number⁹⁷, mellannamn och smeknamn, aktuell hemadress, adresser till platser han eller hon regelbundet befinner sig på.⁹⁸ Den lokala polismyndigheten har även möjlighet att lägga till uppgifter om fingeravtryck och fotografi.

Vid förändringar måste den som omfattas av registreringsskyldighet inom tre dagar personligen anmäla förändringar gällande, namn, adress och hemvist. Anmälningsskyldigheten gäller även vid resa som pågår längre än sju dagar.⁹⁹ Informationen ska även uppdateras om personen vårdas på sjukhus, blir utskrivna från sjukhus eller avtjänar en frihetsberövande påföljd.

Bristar man i sin registreringsskyldighet utan rimlig ursäkt kan man dömas både till böter eller fängelse.¹⁰⁰

För att få en tydligare överblick av hur systemet verkar finns en bifogad processkarta i bilaga 2.

⁹⁶ Sexual Offences Act 2003, sec. 82

⁹⁷ Storbritanniens motsvarighet till personnummer. Ett nationellt försäkringsnummer som tilldelas om man är över 16 år.

⁹⁸ the Sexual Offences Act 2003, sec. 83

⁹⁹ the Sexual Offences Act 2003, sec 84

¹⁰⁰ the Sexual Offences Act 2003, sec 91

The Sexual Offences Prevention Order

The Sexual Offences Prevention Order (SOPO) innebär en rad olika negativa förbud vilka ska anses vara preventionsverkande. SOPO kan åläggas i samband med annan påföljd vid dom eller ansökas av polisen vid en civilrättslig domstol. Syftet är att skydda allmänheten från personer som klassificeras som hög-risk förbrytare. Underlåtenhet kan resultera i böter upp till 5000 pund eller fängelse upp till 5 år. De som döms för ett brott som tas upp i förteckning 3 i bilagan till Sexual Offences Act 2003 kan omfattas av kraven i enlighet med SOPO. Sker ansökan från polismyndigheten måste den bevisa att gärningsmannen är kvalificerad. Den gärningsman som omfattas av kraven i SOPO måste avstå från listade aktiviteter som inte behöver vara kriminella aktiviteter men som ändå utgör risk för fortsatta kriminella handlingar. Omfattas någon av SOPO innebär det även att man automatiskt omfattas av sexualbrottsregistret om personen inte redan var inskriven där.¹⁰¹

Risk of Sexual Harm Order

The Risk of Sexual Harm Order (RSHO) är en annan civilrättslig förordning som kan bli aktuell vid underlåtenhet att följa annan lagstiftning.¹⁰² Syftet med förordningen är att förhindra vuxna från att inleda kontakt med barn för sexuella ändamål även kallat "grooming". Den största delen av grooming sker genom personliga möten men lagen reglerar även kontaktsökande som kan ske över internet. RSHO var ett försök att hindra förberedande kontaktsökande både on-line och off-line.

För att denna förordning ska bli aktuell måste det vara visat att gärningsmannen vid minst två tillfällen gjort något av följande¹⁰³:

- (a) medverkat i en sexuell aktivitet tillsammans med ett barn eller i närvaron av ett barn
- (b) anstiftat ett barn att titta på en person som utför en sexuell aktivitet antingen på film eller fotografi
- (c) gett ett barn något som kan relateras till en sexuell aktivitet eller hänvisning till sådan
- (d) kommunicera med ett barn där någon del av kommunikationen varit sexuell

RSHO har kritiserats för att inte på ett meningsfullt sätt ha verkat förebyggande. Förordningen har i vissa fall använts som ett alternativ till åtal och kritiker menar att det hade varit bättre att åtal hade väckts.¹⁰⁴ Ansökan om RSHO kan göras för vem som helst även om förbrytaren inte sedan tidigare är "känd". När man säger att någon som enligt lagen inte är en sexualförbrytare ändå kan vara en potentiell sexualförbrytare vidgas begreppet sexförbrytare.

¹⁰¹ Lieb m fl. International Journal of Law and Psychiatry nr 34, s. 230

¹⁰² The Sexual Offences Act 2003, sec 123-129

¹⁰³ The Sexual Offences Act 2003, sec 123 (3)

¹⁰⁴ Lieb m fl. International Journal of Law and Psychiatry nr 34, s. 230

Foreign travel orders

Det har alltid funnits en stark bild av att sexförbrytare reser mellan olika länder och begår övergrepp mot barn. I Storbritannien har det diskuterats mycket kring män från industriländer som reser till utvecklingsländer där fattigdom driver barn och ungdomar till prostitution. Detta benämns idag som "barnprostitution" och "barnsexturister". Storbritannien introducerade ett krav för dömda sexualbrottslingar att anmäla till polisen vid planerad utomlandsvistelse längre än åtta dagar. Förväntningen var att den brittiska polisen skulle meddela och varna polismyndigheten i det aktuella landet. Underlåtenhet att följa anmälningsplikten leder till civilrättsliga sanktioner.¹⁰⁵

Nya regler kräver att sexförbrytare som upptas i sexualbrottsregistret måste anmäla till polis om de avser att vara utanför Storbritannien längre än tre dagar. Inrikesministeriet har meddelat att i framtiden kommer anmälningsplikten omfatta alla utlandsresor oavsett längd.¹⁰⁶

Polisen kan vid misstanke om att en förbrytare kvalificerar för Foreign Travel Orders (FTO) ansöka om att denne ska omfattas av regleringen.

För att anses vara kvalificerad ska gärningsmannen vara dömd för ett brott som tas i upp i förteckning 3 och agerat på ett sådant sätt att det anses skäligt att införa reserestriktioner. Domstolen måste vara övertygad om att det föreligger en allvarlig risk för skada för barn om inte resan skulle förhindras.¹⁰⁷

I ändringen 2009 utvidgades åldern för barn i riskzonen från 16 år till 18 år. Förbudet kan gälla från 6 månader till 5 år. Förbudet kan vara så ingripande att förbrytaren nekas utresa till alla länder. Domstolen kan i dessa fall beslagta en förbrytares pass.¹⁰⁸

Elektronisk övervakning

Likt USA har Storbritannien ökat användningen av elektronisk övervakning av sexualbrottslingar i samhället. Över 53 000 övervakas med elektronisk övervakning. Det finns dock inte ett speciellt fokus på just sexualbrottslingar som anses utgöra högre risk än andra. Det har sedan 2004 även gjorts försök med lögn-detektortest. Över en treårs period har man gjort försök med lögn-detektortest på 350 – 450 sexualbrottslingar. Resultatet av vad detta gett har inte publicerats ännu.¹⁰⁹

¹⁰⁵ Ibid, s. 230

¹⁰⁶ Ibid, s. 230

¹⁰⁷ Ibid, s. 230

¹⁰⁸ the Sexual Offences Act 2003, sec 86

¹⁰⁹ Lieb m fl. International Journal of Law and Psychiatry nr 34, s. 229

Allmänhetens tillgång till registret

Debatten har fortsatt kring frågan om allmänhetens tillgång till registret. Förslaget hade lagts fram i parlamentet 1997, man ville ha en motsvarighet till 'Megan's Law' i USA. FACPO tillhörde de förespråkarna som ville att registret skulle vara fortsatt stängt för allmänheten och statssekreterariatet hade varit av samma åsikt. Statssekreteraren David Blunkett gjorde uttalandet: *"we cannot open the register to the vigilantes who do not understand the difference between paediatricians and paedophiles."*¹¹⁰ Blunkett refererade till en incident där medborgare hade blandat ihop en barnläkare och pedofil vilket fick följderna att barnläkarens hem vandaliserades.

Sen mitten på 1980-talet har polisen avslöjat information från sina kriminalregister till lokala myndigheter i syfte att kolla anställda inom barnomsorgen. Från 2002 sköts denna hantering av Criminal Record Bureau. Section 115 of The Crime and Disorder Act 1998 tillåter att fritt utbyte av personlig information innehas av polis och andra myndigheter i intresset att minska brottsligheten, utbytet måste ske med andra myndigheter framför allmänheten.

Inrikesministeriet gav 1999 ut riktlinjer om kontrollerad utlämning av sexualbrottsförbrytarens uppgifter i registret. Om det finns en särskild risk kan uppgifter lämnas till fastighetsbolaget där förbrytaren bor, till hans eller hennes arbetsplats, skolor, fritidsgårdar, ungdomsgrupper och ibland medlemmar i hushållet. Riktlinjerna var tänkta som ett utkast men i nuläget har det inte kommit några slutgiltiga riktlinjer.

Allmänheten och delar av media har hela tiden enträget fortsatt driva frågan om ett offentligt register. Argumentet har i många fall varit: *"if you – the professionals – know where these people are living, then we – the public – also want to know, in order to better protect, ourselves and our children."*¹¹¹

När Roy Whiting dömdes för mordet på Sarah framkom det, att han sedan tidigare var en känd sexförbrytare, men eftersom han dömts 1995, tilläts han att inte registrera sig. Detta räckte för att *News of the World* skulle börja sin andra kampanj för *"Sarah's Laws"*.

Forskningen kring huruvida offentliga register är effektiva eller ej är tveksam i sina resultat. I USA:s delstat Wisconsin där man håller informationsmöten för att tillkännage uppgifter om sexualförbrytare i samhället har detta lett till förvirring och en del deltagare har blivit mer oroad efter mötena. NSPCC gjorde en undersökning under namnet *"Does Megan's Law work?"* i USA.

¹¹⁰ www.heraldscotland.com/sport/spl/aberdeen/blunkett-to-get-tough-with-the-paedophiles-criminals-to-register-on-sex-offenders-list-every-year-1.137527

¹¹¹ Thomas, Managing Sex Offender Risk, s. 243

Slutsatsen blev att majoriteten av delstaterna har liten eller ingen förståelse för innebörden av offentliga sexualbrottsregister i sina jurisdiktioner.¹¹²

I Storbritannien har det sedan 1997 skett en generell åtstramning i regleringen kring registren. Kraven på brottslingarna har långsamt blivit mer betungande och sanktionerna för överträdelser har ökat. Mycket av denna åtstramning har berott på allmänhetens krav snarare än utifrån de utvärderingar som gjorts. Även om de politiska beslutsfattarna ser registret som en mekanism för att göra samhället säkrare, kan känslan hos brottslingarna i bästa fall vara att de förvandlas till en andra klassens medborgare och i värsta fall att registret sakta börjar bli ett straff i sig. Möjligheten finns att inrikesministeriet redan misstänkt detta, " *there could come a point at which the (Sex Offenders) Act could no longer be seen as an administrative requirement.*"¹¹³

Storbritannien har fram till idag motstått allmänhetens önskan att göra sexualbrottsregistren offentliga. Den senaste debatten kring detta ämne uppdagades efter Madeleine McCanns försvinnande 2007. Madeleines föräldrar gick då ut och förespråkade att europeiskt offentligt sexualbrottsregister.¹¹⁴ Förklaringen har varit att man inte sett tillräcklig forskning från USA som visar att det minskar sexualbrottet snarare har man sett förbrytare gå under jorden.¹¹⁵

Till skillnad från USA har Storbritannien en väldigt stark reglering kring vilka som får ta del av uppgifter från registret. Att ha en diskretionär eller kontrollerad reglering av tillgången till uppgifter har ansetts vara det bästa alternativet. På så sätt undviks våldsamma handlingar från medborgare och det stillar flera intresseorganisationers oro.¹¹⁶

Sedan 2006 har ett begränsat antal uppgifter offentliggjorts i syfte att återfinna sexualbrottslingar som ansetts utgöra hög risk och rapporterats som försvunna. Denna publicering sker genom the Child Exploitation and Online Protection Centers (CEOP) lista över "most Wanted". Publicering sker genom annonsering i tv och radio. Detta har varit begränsat till några få fall varje år. Utlämnandet av upplysningar är motiverade utifrån den potentiella risk de utgör för allmänheten.¹¹⁷

¹¹² Thomas, *Managing Sex Offender Risk*, s. 244

¹¹³ Home Office/Scottish Executive 2001, Ch. 3, para. 7

¹¹⁴ www.telegraph.co.uk/news/uknews/1562026/McCanns-call-for-Europe-sex-offender-register.html

¹¹⁵ Lieb m fl. *International Journal of Law and Psychiatry* nr 34, s. 229

¹¹⁶ Lieb m fl. *International Journal of Law and Psychiatry* nr 34, s. 229

¹¹⁷ Lieb m fl. *International Journal of Law and Psychiatry* nr 34, s. 229

Slutsats

I Europa är det bara Storbritannien, Irland, Frankrike och Georgien som har sexualbrottsregister, Irland implementerade sitt register 2001, Sex Offender Act 2001. Resten av Europa är mer tveksamma till register. EU antog 1997 en gemensam åtgärd om att skydda barn gentemot sexuell exploatering och 2001 kom en uppdaterad version.¹¹⁸ Dessa dokument kräver av medlemsstaterna ett starkare och mer effektivt polisarbete och bestraffning av barnsexförbrytare samt mer omfattande lagar och en bättre användning av tekniker som DNA-analys. Ingen av dokumenten tar upp ett behov av sexualbrottsregister.

Huruvida sexualbrottsregister verkligen gör skillnad eller inte fortsätter vara en öppen fråga. Bristen på forskning från USA är tyvärr ett faktum. Storbritanniens inrikesministerium konstaterade att *"no single measure of effectiveness emerged from this study as suitable for performance measurement"*. Vad deras studie/utvärdering visade var att efterlevnaden av registren uppgick till 94 procent och har sedan stigit till 97 procent. Utifrån den variabeln är registren framgångsrika, men hög efterlevnad är inte samma sak som att kunna visa säkrare samhällen.

Inrikesministeriet beskrev registren som enormt framgångsrika och som värdefulla hjälpmedel för att skydda allmänheten. De flesta polisstationer som har haft hand om registren har funnit att dessa bidragit till polisarbetet vilket motiverat det medförda extrajobbet. Dock säger ju uttalanden mer om implementeringsprocessen än utvärderar effektiviteten av registren utifrån förbättring av säkerheten i samhället. Man kan konstatera att följsamheten av registreringsplikten i Storbritannien är god och implementering av regleringen har fungerat bra. Det saknas däremot forskning som kan visa att antalet brott har sjunkit eller att den skulle ha förhindrat överfall.

Former av övervakning och vetenskapen att sexualbrottslingar är där vi kan se dem har länge varit en vägledande princip inom det brottsförebyggande arbetet och som en bestraffning. Sexualbrottsregistret gör förbrytarna synliga för de som arbetar professionellt och i länder som Storbritannien och i USA för allmänheten i stort. Problemet verkar vara att det inte på ett säkert sätt går att mäta effektiviteten av att systemet gör samhället säkrare. Snarare skapar det en tro eller falsk känsla av trygghet. Vissa hävdar att registrets enda funktion är att peka ut sexualbrottslingar som "de andra" mot vilken samhällenas självkänsla kan identifieras.

Även om Storbritannien har haft USA:s reglering som modell finns det stora skillnader. Britterna har valt att inte ge allmänheten åtkomst till uppgifterna i registret på det sätt USA har gjort. Istället har man valt en mer diskretionär politik. Britterna har också fokuserat mer på den lokala

¹¹⁸ COM (2000) 854 final

tillsynen och omhändertagandet av sexförbrytare via polisen och andra specialmyndigheter som till exempel the Multi-Agency Public Protection Arrangement.

I Storbritannien har den civilrättsliga lagstiftningen varit ett väldigt positivt komplement till straffrätten. Det gemensamma syftet är att både verka preventivt och skydda allmänheten. Dock kan man nog inte blunda för att konsekvensen kan ses som en bestraffning och påföljd. Gränsen mellan civilrättslig reglering och straffrättslig lagstiftning suddas ut.

Norden

Norge har straffregister¹¹⁹ som är tillgängligt för polis, åklagare, domstolar och som innehåller uppgifter om frihetsstraff, samfunnsstraff, rettighetstap eller utsettelse med å idømme straff, bot for forbrytelse, overføring til tvungen psykisk helsevern och betinget påtaleunntatelse etter straffeprosessloven. Norge gör en åtskillnad mellan "forbrytelser" och "forseelser", där det sistnämnda avser mindre allvarliga brott. Straffregistret gäller endas "forbrytelser" vilket avser brott där straffskalan sträcker sig längre än tre månaders fängelse. Alla sexualbrott inkluderas i straffregistret.¹²⁰

Vid anställningar och liknande engagemang krävs utdrag ur straffregistret¹²¹. Detta regleras särskilt i Barnehageloven från 2005 § 19.1 *"Den som skal arbeide i barnehage må legge fram tilfredsstillende politiattest. Attesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn."* och i Lov om strafferegistrering samt i Forskrifter om strafferegistrering. Regleringen gäller för kommuner i samband med tillsättningar av personer som ska arbeta med minderåriga enligt lov om sosiale tjenester samt för frivilligorganisationer som har ansvar för minderåriga eller personer med funktionsnedsättning. Enligt Barnehageloven, §19 2. ska: *"Personer som er dømt for seksuelle overgrep mot barn, er utelukket (undantagna) fra arbeid i barnehager."*

Danmark har kriminalregister¹²² som innehåller uppgifter om brottmålsavgöranden för användning inom straffprocessen (polis, åklagare, domare).

I Danmark finns sedan 2005 Lov om indhentelse af børneattest i forbindelse med ansættelse af personale¹²³ vilket liknar Norges system och som gäller för ideella organisationer som till exempel idrottsföreningar, scoutföreningar samt offentliga instanser som skolor och daghem. Registerutdrag ska inhämtas för personer som genom sitt arbete kommer i direktkontakt med barn under 15 år. Det finns dock inget förbud mot att anställa en person som förekommer i registret. I samband med antagandet av lagen utfärdades sju ministerier bekendtgørelse¹²⁴ som tydligt definierar dels vilka som omfattas av plikten att utge utdrag från kriminalregistret dels vilka jobbsammanhang som avses.¹²⁵

¹¹⁹ www.lovdato.no/all/tl-19710611-052-0.html#1

¹²⁰ Straffloven av 1902, § 5

¹²¹ <http://193.156.24.25/for/sf/jd/xd-19741220-0004.html#map0>

¹²² www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=991

¹²³ www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=11961

¹²⁴ Dansk form av verkställande föreskrift

¹²⁵ <http://kum.dk/Kulturpolitik/Borneattester/>

Finland har ett straffregister¹²⁶ vilket innehåller domstolarnas meddelade uppgifter om avgöranden genom vilka någon i Finland har dömts till ovillkorligt fängelsestraff, samhällstjänst eller villkorligt fängelse eller till böter, samhällstjänst eller övervakning utöver villkorligt fängelse, ungdomsstraff, böter i stället för ungdomsstraff eller till avsättning, eller genom vilka någon lämnats obestraftad. Straffregistret är tillgängligt för domstol, åklagare, polis och andra myndigheter i vissa fall.

Finland har även en lag om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn¹²⁷ vars syfte definieras i 1 § *"Syftet med denna lag är att skydda minderårigas personliga integritet och främja deras personliga säkerhet. I lagen föreskrivs om ett förfarande för kontroll av brottslig bakgrund hos personer som väljs för arbete med minderåriga."*

Lagen tillämpas på arbete som utförs i anställnings- eller tjänsteförhållande och som varaktigt och i väsentlig grad består i att utan vårdnadshavarens närvaro fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om minderåriga eller annars arbeta i personlig kontakt med minderåriga. Enligt lagen ska arbetsgivaren kräva att se utdragen men det är upp till arbetsgivaren om personen kan anställas eller inte.¹²⁸ Det finns ingen motsvarande reglering för frivilligorganisationer.

Med rätten till utdrag följer även en tystnadsplikt. Uppgifter i straffregisterutdraget får inte röjas för andra än de som nödvändigtvis behöver dessa för att besluta om en person skall tilldelas arbetsuppgifter.¹²⁹

¹²⁶ <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1993/19930770>

¹²⁷ Lag om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn 14.6.2002/504

¹²⁸ Ibid 3 §

¹²⁹ Ibid 8 §

Internationella nätverk, samarbeten och överenskommelser

Inom ramen för EU-samarbetet har det under de senaste åren förhandlats och antagits flera rambeslut och rådsbeslut som berör behandling av personuppgifter inom polisen. Flertalet av dessa ger ökade möjligheter för brottsbekämpande myndigheter att utbyta uppgifter inom sitt område.¹³⁰

Informationssystemet för visering (VIS)

Syftet med VIS är att det ska förbättra genomförandet av den gemensamma viseringspolitiken, det konsulära samarbetet och samrådet mellan centrala viseringsmyndigheter. I särskilda fall kan nationella myndigheter och Europol begära åtkomst till uppgifter i VIS i syftet att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott. De myndigheter som har åtkomst till VIS måste försäkra att användningen är begränsad till vad som är nödvändigt, lämpligt och proportionerligt för att de ska kunna utföra sina arbetsuppgifter. Utöver detta måste de försäkra sig om att den som ansöker och innehar visering inte diskrimineras och att deras människovärde och integritet respekteras.¹³¹

VIS används som ett Schengen-redskap och gäller alla EU-länder, med undantag för Förenade kungariket och Irland som inte är bundna till förordningen. Danmark har beslutat att genomföra förordningen och förordningen gäller även Island, Norge och Schweiz.

När en ansökan anses möjlig att ta upp till prövning i enlighet med gemenskapskodex om viseringar upprättas en akt av viseringsmyndigheten genom att föra in uppgifter i VIS om exempelvis den sökandes person- och reseuppgifter, fotografi och fingeravtryck. När sedan beslut fattas om att utfärda visering görs tillägg av relevanta uppgifter som typ av visering, viseringsmärkets nummer, området där viseringsinnehavaren har rätt att resa, giltighetsperiod, antal tillåtna inresor i området och varaktigheten för det godkända innehållet.

Uppgifter i VIS ska inte föras vidare till tredje land eller internationella organisationer om det inte är nödvändigt för att bekräfta identiteten för tredjelandsmedborgare i enskilda fall.

Varje person har rätt att ta del av information om hur den kan väcka talan eller lämna in klagomål till behörig myndighet eller domstol i det berörda landet om han eller hon vägras rätten att få tillgång till eller att korrigera eller radera uppgifter som gäller honom/henne.

¹³⁰ Prop. 2009/10:85 s. 52

¹³¹ Europaparlamentets och Rådets Förordning nr 767/2008 in informationssystem för visering (VIS) och utbytet mellan medlemsstaterna av uppgifter om viseringar för kortare vistelse (VIS-förordningen)

Prümrådsbeslutet¹³²

EU:s medlemsstater har kommit överens om att fördjupa det gränsöverskridande polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet, särskilt i fråga om utbyte av information mellan myndigheter som är ansvariga för att förebygga och utreda brott. Exempel på samarbetsområden är: utbyte av uppgifter i DNA- och fingertrycksregister, utbyte av uppgifter i fordonsregister, utbyte av information i samband med större evenemang, möjligheter att begära bistånd från brottsbekämpande myndigheter i andra medlemsstater vid större händelser som katastrofer och allvarliga olyckor, möjligheter för poliser från olika medlemsstater att samarbeta operativt i gemensamma insatser i en medlemsstat.¹³³

Rambeslut 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll och rådets beslut om inrättande av ett europeiskt informationssystem (ECRIS) för utbyte av uppgifter ur kriminalregister. Rambeslutets syfte är som framgår av rubriken att förbättra och underlätta utbytet av uppgifter ur kriminalregister mellan EU:s medlemsstater. Med stöd av 1959 års europeiska konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål utbyts för närvarande brottmålsdomar. Betydande brister har upptäckts i systemet. Varje medlemsstat ska enligt rambeslutet när den meddelar en dom mot en medborgare från annan medlemsstat informera denna stat om domen. Informationen ska därefter lagras av medborgarstaten.¹³⁴

Europol och Eurojust

Verksamheten inom Europol bygger på Europolkonventionen.¹³⁵ Konventionen har sedermera ersatts av rådets beslut 2009/371/RIF av den 6 april 2009 om inrättande av europeisk polisbyrå (Europol). Innebörden av beslutet är att den rättsliga grunden för Europol förändras. Europols verksamhet går från mellanstatligt samarbete till att Europol blir ett EU-organ.¹³⁶

Europol har en betydelsefull roll i EU:s arbete mot barnsexhandel som bland annat arbetar för att förebygga och bekämpa människohandel och sexuell exploatering av barn inom EU. Europol tar varje år fram en rapport om människohandel.¹³⁷

En av Europols viktigaste uppgifter är att samla in och bearbeta information om allvarlig gränsöverskridande brottslighet av visst slag och att förmedla denna information vidare till med-

¹³² Rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet

¹³³ <http://www.sweden.gov.se/sb/d/5422/a/81633>

¹³⁴ Prop. 2009/10:85 s. 54f

¹³⁵ Prop 1996/97:164

¹³⁶ Prop. 2009/10:85 s. 55

¹³⁷ Karlén, Helena, Barnsexhandel – kommersiell exploatering av barn, s 96

lemsstaterna. Den svenska polisens utlämnande av uppgifter sker med stöd av 7 § första stycket polisdatalagen.

År 2002 inrättades Eurojust som ett EU-organ vilket ska främja och förbättra samordningen mellan EU-ländernas rättsliga myndigheter när det gäller utredningar och åtal av grov gränsöverskridande och organiserad brottslighet.¹³⁸ Eurojust ska främja och förbättra samordningen mellan länders myndigheter när det gäller utredningar och åtal som berör två eller flera EU-länder. Det ska även förbättra effektiviteten hos de myndigheter som utreder och lagför grov gränsöverskridande och organiserad brottslighet, till exempel terrorism, människohandel, narkotikahandel, bedrägeri och penningtvätt, så att brottslingar snabbt och effektivt kan ställas inför rätta.¹³⁹

Eurojust får anmoda de behöriga nationella myndigheterna att¹⁴⁰:

- göra en utredning eller väcka åtal beträffande specificerade gärningar
- godta att en av dem kan vara bättre lämpad att göra en utredning eller väcka åtal i specifika fall,
- samordna de behöriga myndigheterna,
- tillsätta en gemensam utredningsgrupp,
- tillhandahålla all information som Eurojust behöver för att fullgöra sina uppgifter.

Eurojust säkerställer informationsutbytet mellan myndigheterna och hjälper dem att samarbeta och samordna sina insatser på bästa möjliga sätt. Eurojust samarbetar också med det europeiska rättsliga nätverket, Europol och Olaf.

¹³⁸ Rådets beslut om inrättande av Eurojust för att stärka kampen mot grov brottslighet

¹³⁹ http://europa.eu/agencies/pol_agencies/eurojust/index_sv.htm (2011-10-27)

¹⁴⁰ Ibid

Nationellt

Barns rättigheter

Både i Sverige och internationellt har barns och ungdomars livssituation och levnadsvillkor uppmärksammats alltmer. FN:s konvention om barns rättigheter har fått en betydelsefull roll i arbetet med att lyfta fram barnperspektivet. Sexuella övergrepp är ett djupt integritetskränkande brott och har under lång tid varit och är än i dag, ett väldigt tabubelagt ämne. Först under de senaste fyra decennierna har problemet uppmärksammats i den offentliga debatten och i forskningssammanhang.¹⁴¹

Forskning visar att barn och ungdomar är en särskilt sårbar grupp när det gäller djupt integritetskränkande brottstyper som sexualbrott. Det beror bland annat på att brotten sker under en tid då offren håller på att utveckla förmågor till intimitet, tillit, integritet och även till sin sexualitet.¹⁴²

Historik – sexuella övergrepp mot barn

Fram till sent 1970-tal betraktades sexuella övergrepp mot barn som ett sällsynt fenomen. I takt med att forskare mer och mer fokuserat på fenomenets omfattning så har detta förändrats.¹⁴³

Parallellt med den ökade uppmärksamheten i samhället kring barns utsatthet för sexuella övergrepp har den straffrättsliga hanteringen av sexualbrott ökat avsevärt sedan slutet av 1980-talet.¹⁴⁴

Utgångspunkten för den nuvarande lagstiftningen om våldtäkt är brottsbalken, som trädde i kraft 1965. Från början var våldtäktsdefinitionen könsbestämd men har med tidens gång gjorts könsneutral och utvidgats vid flera tillfällen. De största förändringarna har skett 1984, 1992, 1998 och 2005.

Aktuell svensk lagstiftning

Barnpornografibrottet regleras i 16 kap 10 § brottsbalken (BrB), människohandel för sexuella ändamål i 4 kap 1 a § BrB, utnyttjande av barn för sexuell posering i 6 kap 8 § BrB, köp av sexuell handling av barn i 6 kap 9 § BrB, sexuellt ofredande i 6 kap 10 § BrB och koppleri och grovt koppleri i 6 kap 12 § BrB.

¹⁴¹ Brå, Polisanmälda våldtäkter mot barn, s. 7

¹⁴² Ibid. s. 19

¹⁴³ Ibid. s. 7

¹⁴⁴ Ibid, s. 7

Förberedelse och stämpling till grovt utnyttjande av barn för sexuell posering och grovt koppleri och underlåtenhet att avslöja sådant brott regleras i 6 kap 15 § BrB.

Försök till våldtäkt, grov våldtäkt, sexuellt tvång, grovt sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, grovt sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn, grovt sexuellt övergrepp mot barn, utnyttjande av barn för sexuell posering, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, köp av sexuell handling av barn, köp av sexuell tjänst, koppleri och grovt koppleri döms till ansvar enligt vad som föreskrivs i 23 kap BrB. Detsamma gäller i fråga om förberedelse och stämpling till våldtäkt, grov våldtäkt, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering och grovt koppleri samt underlåtenhet att avslöja sådant brott.

Sexualbrotten tas upp i Brottsbalkens sjätte kapitel. Detta kapitel ändrades i sin helhet den 1 april 2005. Ett av syften med reformen var att på olika sätt lyfta fram och förstärka skyddet för barn och ungdomar mot att utsättas för sexuella kränkningar. Bland annat ändrade preskriptionstiden för de grövsta sexualbrotten så att den började räknas från barnets 18-årsdag istället för som tidigare från barnets 15-årsdag. En annan förändring var att kravet på dubbel straffbarhet togs bort för att i Sverige kunna döma för allvarliga sexualbrott mot barn under 18 år som begåtts i utlandet, till exempel i samband med barnsexturism.

För att få en vidare överblick över svensk lagstiftning fram till år 2004 hänvisas till SOU 2004:71. En översikt över gällande rätt i relation till vuxnas kontakter med barn i sexuella syften finns också i Justitiedepartementets utredning i ämnet (Ds 2007:13)

Senaste lagändringar och ändringsförslag

Den 1 juli 2009 infördes ett nytt brott i BrB, 6 kap 10a§ – kontakt med barn i sexuellt syfte, kallas ibland grooming eller grooming. Det nya brottet tar sikte på kontakter med barn, som riskerar att leda till sexuella övergrep vid ett möte med barnet. Brottet omfattar den som i syfte att mot ett barn under 15 år begå en gärning för vilken straff föreskrivs i 6 kap. 4, 5, 6, 8 eller 10§ träffar en överenskommelse med barnet om ett sammanträffande samt gör något konkret för att främja att sammanträffandet blir av. Straffet är böter eller fängelse i högst ett år.¹⁴⁵

För en effektivare bekämpning av barnpornografibrottet har det under 2010 och 2011 gjorts en rad lagändringar. De största ändringarna går ut på följande¹⁴⁶:

¹⁴⁵ Prop 2008/09:149 s. 1 och 4

¹⁴⁶ Prop 2009/10:70 s. 1

- Den som ser på en barnpornografisk bild efter att aktivt skaffat sig tillgång till bilden ska kunna dömas utan att han eller hon i traditionell mening äger bilderna. Det blir därmed möjligt att fälla någon som exempelvis betalar för att få titta på barnpornografi på en webbsida.
- Barn som passerat puberteten och förekommer i pornografiska bilder ska skyddas bättre. Domstolarna ska när det gäller skildring av barn kunna döma för barnpornografibrott även när barnets ålder inte framgår av bilden.
- Det ska bli lättare att döma personer som har begått barnpornografibrott utomlands.
- Preskriptionstiden för brotten har i flera fall förlängts. Huvudregeln är att preskriptionstiden löper från den dag brottet begicks och dess längd är bestämd till ett visst antal år beroende på det straff som högst kan följa på brottet. Detta framgår av BrB 35 kap 4 § första stycket och 35 kap 1 §. Ändringen innebär att även vid barnpornografibrott av normalgraden eller grovt barnpornografibrott ska preskriptionstiden räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år.
- De omständigheter som innebär att brottet bedöms som grovt förtydligas.

Lagändringarna omfattar BrB, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Den 1 juli 2010 trädde lagändringar i kraft för att stärka det straffrättsliga skyddet mot människohandel. Ändringarna innebär bland annat att kravet på att gärningsmannen ska ta kontroll över offret – det så kallade kontrollrequisitet – tas bort. Vidare föreslås att kravet på dubbel straffbarhet för att en svensk domstol ska kunna döma över människohandel som begåtts utomlands tas bort. Innebörden av förslaget blir att göra det lättare att döma personer som begått människohandelsbrott utomlands i Sverige. Ändringarna påverkade 2 kap. 2 § och 4 kap. 1 a § BrB.¹⁴⁷

Den nuvarande sexualbrottslagstiftningen har utvärderats i SOU 2010:71. I utredningen föreslås följande förändringar:

- våldtäktsbestämmelsen utvidgas så att fler fall av sexuella utnyttjanden blir att bedöma som våldtäkt
- ett helt nytt och samtyckebaserat brott – sexuellt övergrepp – införs
- tillämpningsområdet för bestämmelsen om våldtäkt mot barn utvidgas,
- straffskalorna för sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt övergrepp mot barn skärps,
- bestämmelsen om sexuellt ofredande utvidgas.

¹⁴⁷ Prop. 2009/10:152

Utredningen ligger ute på remiss och det har ännu inte utformats någon proposition.

Register i Sverige

Inledning

Den nuvarande registerstrukturen i Sverige har sin bakgrund i tiden före polisdatalagen, när Datainspektionen gav polisen tillstånd att föra olika enskilda register. Således är inte registerstrukturen ett resultat av en övergripande och konsekvent planering. Beroende på vilka bestämmelser som styr behandlingen av uppgifterna i polisens register kan registren delas in i tre grupper,

- register som förs med stöd av bestämmelser om särskilda register i polisdatalagen eller annan lagstiftning,
- register som förs med stöd av allmänna bestämmelser i polisdatalagen och personuppgiftslagen, och
- register som enligt övergångsbestämmelserna till polisdatalagen förs med stöd av den upphävda datalagen och tillstånd från Datainspektionen.¹⁴⁸

Utöver ovan nämnda indelning kan det även göras en indelning mellan centrala och lokala register. Centrala register förs av Rikspolisstyrelsen och innehåller uppgifter från hela landet. De lokala registren förs av en polismyndighet och innehåller därför till största delen uppgifter ett specifik polisdistrikt.¹⁴⁹

Kriminalunderrättsregistret, register med uppgifter om DNA-analyser i brottmål, fingeravtrycks- och signalementsregister samt SÄPO-registret regleras särskilt i polisdatalagen. Lokala och centrala register som saknar särskild författningsreglering förs med stöd av personuppgiftslagen och de allmänna bestämmelserna i polisdatalagen eller med stöd av datalagen och Datainspektionens tillstånd enligt övergångsbestämmelserna till polisdatalagen.¹⁵⁰

Regeringen har föreslagit att det behövs en ny lag som ersätter polisdatalagen. I propositionen 2009/10:85 s. 59 poängteras att informationshanteringen måste ske med respekt för enskildas integritet.

Belastningsregistret

Sverige har redan ett brottsregister, det så kallade belastningsregistret som förs av Rikspolisstyrelsen.¹⁵¹ Det övergripande syftet med belastningsregistret är att olika myndigheter, främst de brottsbekämpande och rättsvårdande myndigheterna på ett enkelt sätt ska få tillgång till de

¹⁴⁸ Prop 2009/10:85 s. 56f

¹⁴⁹ Ibid s. 57

¹⁵⁰ Ibid s.57

¹⁵¹ Lag (1998:620) om belastningsregister

uppgifter de behöver i sin verksamhet. Ansvaret för behandlingen av personuppgifter i registret vilar på rikspolisstyrelsen.¹⁵²

De myndigheter som avses kunna ha tillgång till belastningsregistret är:

1. polis-, skatte- och tullmyndigheter för att förebygga, upptäcka och utreda brott,
2. åklagarmyndigheter för beslut om förundersökning och åtal samt för utfärdande av strafföreläggande,
3. allmänna domstolar för straffmätning och val av påföljd och
4. polismyndigheter och andra myndigheter vid sådan lämplighetsprövning, tillståndsprövning eller annan prövning som anges i författning.

Registret får användas också för att till enskild lämna uppgifter som är av särskild betydelse i dennes verksamhet.

Integritetsaspekten tillgodoses genom begränsningar i utlämnande.¹⁵³

Alla påföljder för brott registreras i det så kallade belastningsregistret. Detta register innehåller 800 000 – 1 000 000 personer och omkring 1 200 000 påföljder.¹⁵⁴ Registret innehåller information om domar, beslut, strafförelägganden, förelägganden av ordningsbot, åtalsunderlåtelse, domar meddelade i utlandet om någon har meddelats besöksförbud eller tillträdesförbud vid idrottsarrangemang.

Informationen lagras 10 år efter fängelse- eller förvandlingsstraff och 5 år efter beslutet eller strafföreläggandet vid böter eller beslut om tillträdesförbud och 3 år vid åklagares beslut att inte åtala en person för brott om han eller hon var under 18 år vid tidpunkten för brottet.

Ändamåls-, behovs- och proportionalitetsprinciperna:

- Behovsprincipen – uppgifter ska inte lämnas ut i annat fall än då det är nödvändigt för ett visst ändamål. En myndighet ska alltid pröva om uppgifter om en persons kriminalitet verkligen behövs i det aktuella ärendet.
- Proportionalitetsprincipen – Uppgifterna ska inte inhämtas om det skulle innebära ett med hänsyn till motstående intressen oförsvarligt intrång i den personliga integriteten. Myndigheten ska med andra ord pröva om de uppgifter som är nödvändiga kan inhämtas på något annat sätt.
- Ändamålsprincipen – Uppgifter får inte lämnas ut eller användas för något annat än det angivna ändamålet.

¹⁵² SOU 2001: 92 s. 86

¹⁵³ SOU 2001:92 87

¹⁵⁴ Ibid. s. 87

Misstankeregistret

Rikspolisstyrelsen för även ett register om personer som är skäligen misstänkta för brott, det så kallade misstankeregistret. Misstankeregistrets syftar till att underlätta tillgången till sådana uppgifter om skäligen misstanke om brott som behövs i verksamhet hos:¹⁵⁵

1. polis-, skatte- och tullmyndigheter för att samordna förundersökningar mot en misstänkt person och för att förebygga, upptäcka och utreda brott
2. åklagarmyndigheter för beslut om förundersökning och åtal
3. polismyndigheter och andra myndigheter som ska utföra lämplighetsprövning, tillståndsprövning eller annan prövning som anges i författning.

Registret får även användas för att till enskild lämna uppgifter som är av särskild betydelse i dennes verksamhet.

Registret innehåller information om den som är skäligen misstänkt för brott mot brottsbalken eller annat brott för vilket det är föreskrivet svårare straff än böter. Uppgifter förs även om den som är skäligen misstänkt för ett motsvarande brott utomlands om frågan om lagföring för brottet ska avgöras i Sverige. Registret innehåller vidare uppgifter om den mot vilken det har inletts utredning om förvandling av böter och om den som begärts överlämnad eller utlämnad för brott. Om en förundersökning har avslutats utan att åtal har väckts med anledning av misstanken, om åtalet lags ned eller om dom eller beslut angående misstanken har vunnit laga kraft, ska uppgiften utgå ur registret.

Det finns ca 100 000 personer registrerade i misstankeregistret, med det finns omkring 250 000 uppgifter om brottsmisstankar i registret.¹⁵⁶

Schengens informationssystem

Rikspolisens ansvarar och för ett register som är den svenska nationella enheten i Schengens informationssystem (SIS). Registret är anslutet till den centrala enheten i SIS. Syftet med registret är att vara ett hjälpmedel och främja samarbete mellan Schengenstaterna avseende polisiära och rättsliga frågor. Registret innehåller framställningar om bland annat omhändertagande av en person som efterlysts för utlämning, att en person nekats tillträde till en Schengenstat och om tillfälligt omhändertagande av en person med hänsyn till dennes eller någon annans säkerhet.¹⁵⁷

I registret lagras personuppgifter om namn, särskilda bestående fysiska kännetecken, födelseda-

¹⁵⁵ SOU 2001:92 s. 87f

¹⁵⁶ Ibid. s. 88

¹⁵⁷ Ibid s. 88

tum, födelseort, kön, medborgarskap, om personen är beväpnad, om personen kan tillgripa våld, om syftet med framställningen samt om begärd åtgärd.

Allmänna spaningsregistret (ASP)

Eftersom det alltid funnits ett behov av att registrera spaningsuppgifter om enskilda personer i brottsförebyggande syfte har det alltid funnits ett spaningsregister hos polisen. ASP togs i bruk under år 1979 och ersatte alla manuellt förda lokala spaningsregister. Uppgifterna i ASP används i dag för spaning och händelsestyrt operativt arbete av i stort sett alla polisiära verksamhetsgrenar.¹⁵⁸

Det allmänna spaningsregistret (ASP) är ett personregister som innehåller information om den som är misstänkt för brott mot bland 3, 4, 6, 8-14, 16 och 17 kap. brottsbalken, om de aktuella uppgifterna är av särskild betydelse för brottsspaning. Även brott där det saknas uppgifter om någon känd misstänkt person får registreras. I ASP får registreras uppgifter om ett fordon, en farkost och om en organisation (företag, klubb eller liknande), som kan sättas i samband med misstanke om planerad, förberedd, pågående eller fullbordad brottslighet. När misstanke om brott inte längre föreligger ska uppgiften utgå ur registret. Rikspolisstyrelsen är registeransvarig men varje polismyndighet ansvarar för hanteringen av ASP inom den egna myndigheten.¹⁵⁹

I registret får olika uppgifter om den misstänkte registreras. Uppgifter som får registreras är namn, personnummer, alternativa förnamn och efternamn, adresser där personen brukar vistas, speciella fysiska kännetecken, intressenter (alla som bidrar med uppgifter om personen) och senaste händelse inom kriminalvården. I ASP registreras även brottstyper som personen ägnar sig åt (hans modus operandi), händelseanteckningar som rör tidigare brottsmisstankar, anknytning till andra personer och spaningsinformation rörande brottsmisstankar.¹⁶⁰

ASP har en speciell typ av noteringssystem, de så kallade A-markeringarna och Y-markeringarna. A-markering används för en misstänkt person och betyder att personen är synnerligen allvarligt brottsbelastad. En A-markering kan bara sättas av Rikskriminalpolisen. Y-markeringen visar att den misstänkte bedöms vara yrkeskriminell, markeringen sätts av de lokala polismyndigheterna.¹⁶¹

ASP innehåller ca 100 000 sökbara personer. Personalantalet har sedan lång tid konstant legat på den nivån. De flesta uppgifter gallras ut ur registret efter 18 månader om inga nya uppgifter om personen tillförs. Undantag görs för vissa grövre brott där gallringstiden är fem år.¹⁶²

¹⁵⁸ SOU 2001:92 s. 213f

¹⁵⁹ http://www.polisen.se/Global/www%20och%20Intrapolis/FAP/FAP448_1_RPSFS2003_4.pdf (2011-10-05)

¹⁶⁰ SOU 2001:92 s. 93

¹⁶¹ SOU 2001:92 s. 93

¹⁶² Ibid. 93

Centrala brottsspaningsregistret

Centrala brottsspaningsregistret (CBS) förs med stöd av kungörelsen (1970:517) om rättsväsendets informationssystem (RI-förordningen). Syftet med CBS är att skapa ett särskilt brottsregister över anmälda allvarligare brott. Registret innehåller uppgifter om anmälda brott, tillvägagångssätt, signalement beträffande personer som setts på brottsplatsen, motsvarande uppgifter om fordon och spår från brottsplatsen m.m. Den stora skillnaden mellan CBS och ASP är att CBS utgår från brottet och inte de misstänkta gärningsmännen. CBS används i brottsspanings- och brottsutredningsverksamhet samt i annan därmed jämförlig polisiär verksamhet. Registret innehåller noteringar om ca 129 000 brott.¹⁶³

Tillgång till alla uppgifter ur CSB styrs av personligt tilldelad behörighet. Behörighet ges av polismyndigheterna. Ett ytterligare begränsat antal person har behörighet att föra in uppgifter i CBS.

DNA-register

Register med uppgifter om resultat av DNA-analyser får endast behandlas för att underlätta identifiering av personer i samband med utredning av brott. Rikspolisstyrelsen får föra DNA-register, utredningsregister och spårregister. Detta regleras i 22-28 §§ Polisdatalagen.

Ändamålet med registren ska vara att underlätta identifiering av personer i samband med utredning av brott. Det rör sig om brott mot en persons liv eller hälsa, personlig integritet eller säkerhet som avses i 3, 4, 5, 8, 12 eller 17 kap brottsbalken eller ett allmänfarligt brott som avses i 13 kap brottsbalken. En förutsättning är att brottet ska kunna leda till fängelse i mer än två år.

¹⁶⁴

Gallring av personuppgifter i DNA-registret ska ske när de inte behövs längre och senast när uppgifterna om den registrerade har gallrats ut ur belastningsregistret. I spårregistret ska uppgifterna gallras när de inte längre behövs och senast trettio år efter registreringen.¹⁶⁵

Statens kriminaltekniska laboratorium, polismyndigheter och åklagarmyndigheter får ha direkt åtkomst till registret med uppgifter om DNA-analyser i brottmål. Polismyndigheternas och åklagarmyndigheternas åtkomst ska dock begränsas till uppgifter om huruvida någon förekommer i register med uppgifter om DNA-analyser i brottmål eller inte.¹⁶⁶

Enligt 7 § Polisdatalagen får uppgifter lämnas ut till en utländsk myndighet eller en mellanfolklig organisation, om utlämnandet följer av en internationell överenskommelse som Sverige efter

¹⁶³ Ibid. s. 94

¹⁶⁴ Ibid. s. 84

¹⁶⁵ SOU 2001:92 s. 84

¹⁶⁶ Ibid. s. 84

riksdagens godkännande har tillträtt. Regeringen får meddela föreskrifter om att uppgifter på begäran får lämnas till en polis- eller åklagarmyndighet i en stat som är ansluten till Interpol om det behövs för att myndigheten eller organisationen ska kunna förebygga, upptäcka, utreda eller beivra brott.

Digitalt referensbibliotek över barnpornografiska framställningar

Barnpornografiutredningen föreslog i sitt betänkande Barnpornografifrågan (SOU 1997:29) att en internationellt tillgänglig databank med barnpornografiska framställningar skulle inrättas i Sverige med Rikspolisstyrelsen som huvudansvarig. Referensbiblioteket inrättades genom beslut av regeringen den 18 september 1997. Syftet med registret är att utföra bildanalys i brottsutredningar samt att bistå utländska brottsutredande myndigheter med uppgifter. Registret ska bestå av barnpornografiska framställningar som tagits i beslag, de barnpornografiska framställningar som överlämnats av utländsk brottsutredande myndighet samt uppgifter om var framställningen tagits i beslag. Systemet har visat sig vara ett effektivt verktyg för att klara upp barnpornografibrott och sexualbrott mot barn. Registret förs med stöd av bestämmelserna i personuppgiftslagen och polisdatalagen.¹⁶⁷

Violent Crime Linkage Analysis System (ViCLAS)

Violent Crime Linkage Analysis Systems (ViCLAS) är ett analysprogram som utarbetats av den kanadensiska polisen. Programmet används i Kanada, tre amerikanska delstater, Australien, Nya Zeeland, Belgien, Nederländerna, Storbritannien, Tyskland, Österrike och Schweiz. I Sverige har systemet används sedan år 2000.¹⁶⁸

Syftet med systemet är att genom registrering av uppgifter om brott, om skäligen misstänkta personer och om brottsoffer kunna upptäcka likheter med andra begångna brott och länka samman brottsutredningarna. De personuppgifter som lagras är identitetsuppgifter, signalementsuppgifter samt beteende och tillvägagångssätt vid brotten. Gällande brottsoffren registreras inte namn och personnummer utan endast vissa uppgifter om brottsoffrens signalement. Till behandlingen av uppgifter inhämtas samtycke från brottsoffren.¹⁶⁹

I ViCLAS lagras uppgifter om mord, dråp, misshandel med dödlig utgång, våldtäkt, sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande, sexuellt utnyttjande av underårig och människorov. Dessutom registreras uppgifter om anstiftan och medhjälp, försök, förberedelse och stämpling till nämnda brott. Personuppgiftslagen och polisdatalagen styr behandlingen av personuppgifter i registret.¹⁷⁰

¹⁶⁷ SOU 2007:22 Del 2 s. 192

¹⁶⁸ SOU 2001:92 s. 97

¹⁶⁹ SOU 2001:92 s. 97

¹⁷⁰ Ibid. s. 98

För att trygga säkerheten i behandlingen är det endast sex personer vid Rikskriminalpolisen som har direktåtkomst till uppgifter i registret. Gallringstiden är tänkt att vara 30 år för uppgifterna.¹⁷¹

Registerkontroll

Statlig, kommunal eller landstingskommunal myndighet som beslutar om anställning av personal inom bl.a. vård av barn och ungdom kan med stöd av 6 § lagen om belastningsregister och 11 § anslutande förordning få ut uppgifter ur belastningsregistret om brott som föranlett annan påföljd än penningböter i fråga om den som myndigheten avser att anställa eller anlita som uppdragstagare. Detsamma gäller enligt 10 § lagen om belastningsregister och 21 § anslutande förordning en enskild sammanslutning eller en person som beslutar om anställning av personal inom bl.a. vård av barn och ungdom. En motsvarande rätt följer även i fråga om utdrag ur miss-tankeregistret.

Enligt lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg ska den som erbjuds en anställning inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg som anordnas av det allmänna eller inom förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan eller sameskolan lämna utdrag ur det register som förs enligt lagen om belastningsregister till den som erbjuder anställningen. Utdraget ska vara högst ett år gammalt.

Oavsett anställningsform, d.v.s. tillsvidare eller tidsbegränsad, ska ett registerutdrag lämnas vid den första anställningen. Även korttidsanställd personal som exempelvis vikarier, praktikanter omfattas av lagen.

Den som inte lämnat ett registerutdrag får inte anställas. Arbetsgivaren blir således skyldig att begära att den som erbjuds anställningen lämnar ett registerutdrag. Om kommunen anställer en person som inte har lämnat ett registerutdrag kan beslutet komma att upphävas enligt 10 kap. kommunallagen (laglighetsprövning).

Om registerutdraget innehåller anteckning med något av de brott som omfattas av lagen, är det arbetsgivaren som själv avgör om personen ifråga ändå ska anställas.

Enligt lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn omfattas även den som erbjuds anställning vid privat eller offentligt hem för vård och boende som tar emot barn (HVB-hem) av krav på att lämna registerutdrag till arbetsgivaren. Detsamma gäller personer som erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande under

¹⁷¹ Ibid. s. 98

omständigheter liknande de som förekommer vid en anställning inom verksamheten. Utdraget får vara högst sex månader gammalt. Till skillnad från vad som gäller registerkontrollen på skolverksamhet omfattar kontrollen både belastningsregistret och misstankeregistret, i övrigt motsvaras kraven gällande skolverksamhet. Skillnaden mellan registerkontrollen för skolverksamhet och HVB-hem och registerkontroll för andra myndigheter som beslutar om anställning av personal inom bl.a. vård av barn och ungdom är att den senare innebär en möjlighet att göra registerkontroll medan det för skolverksamhet och HVB-hem är obligatoriskt.

Integritet

Integritetsskydd

I Sverige liksom i många andra rättsstater bygger regleringen kring enskildas fri- och rättigheter på dels en nationell grundlagsreglering, dels folkrätten och ingångna internationella avtal. I Sverige har EG-rätten en särställning eftersom denna inom tillämpningsområde i händelse av normkonflikt har företräde framför nationell rätt. Även Europakonventionen har en särställning då den dels är integrerad i den svenska rättsordningen dels har föranlett ett grundlagsstadgat förbud mot lagstiftning i strid med Sveriges åtaganden enligt konventionen.

Internationellt

Förenta nationernas (FN) generalförsamling antog 1948 en universell deklaration om de mänskliga rättigheterna, Förenta Nationernas allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Deklarationen ger uttryck för vad den internationella opinionen kräver men är inte formellt bindande för medlemsstaterna. I artikel 12 stadgas att ingen *"må utsättas för godtyckliga ingripanden i fråga om privatliv, familj, hem eller korrespondens, ej heller angrepp på heder och anseende"* samt att envar *"har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden eller angrepp"*

Avseende inskränkningar sägs i artikel 29 att endast sådana inskränkningar i de i deklarationen angivna fri- och rättigheterna är tillåtna som fastställs i lag *"i uteslutande syfte att trygga tillbörlig hänsyn till och respekt för andras fri- och rättigheter samt för att tillgodose det demokratiska samhällets rättmätiga krav på moral, allmän ordning och allmän välfärd"*.

Inom det europeiska samarbetet har Sverige anslutit sig till Europakonventionen. Av betydelse för den personliga integriteten är framför allt artikel 8 som lyder:

- 1. Var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.*
- 2. Offentlig myndighet får inte inskränka åtnjutande av denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välfärd eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.*

Innebörden av artikeln är främst att staten ska avhålla sig från ingrepp i den skyddade rättigheten. Artikeln innebär vidare en skyldighet för staten att vidta positiva åtgärder för att skydda den enskildes privata sfär. Europadomstolen har genom praxis framhållit att vad som krävs för inskränkning är att det föreligger ett *"angeläget samhälleligt behov"*. Inskränkningen måste vidare

stå i rimlig proportion till det syfte som tillgodoses med inskränkningen. Konventionsstaterna har en viss frihet att avgöra om inskränkningen är nödvändig. Europadomstolen förbehåller sig dock rätten att övervaka om denna frihet utnyttjas på ett rimligt sätt.¹⁷²

Sedan den 1 januari 1995 är Sverige medlem i Europeiska Unionen (EU). Artikel 6 i EU-fördraget stadgar att unionen bygger på principerna om frihet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna samt på rättsstatsprinciperna.

Vid Europeiska rådets möte i Nice 2000 antog medlemsstaterna Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EU-stadgan). Stadgan anger bland annat att var och en har rätt till fysisk och mental integritet (artikel 3), respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer (artikel 7) samt skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne (artikel 8).

Den 1 december 2009 trädde EU:s reformfördrag, Lissabonfördraget, i kraft. Syftet med Lissabonfördraget är att kodifiera de grundläggande fri- och rättigheter som EU redan erkänner. I stadgan bekräftas de rättigheter som har sin grund i medlemsstaternas gemensamma författningstraditioner och internationella förpliktelser, Europakonventionen, unionens och Europarådets sociala stadgor samt rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

I Lissabonfördragets artikel 8 föreskrivs bland annat att var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Personuppgifter ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. Gällande de garanterade rättigheternas räckvidd anförs i artikel 52 att varje begränsning i utövningen av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan ska vara föreskriven i lag och vara förenlig med proportionalitetsprincipen och det väsentliga innehållet i fri- och rättigheterna. Artiklarna i stadgan får inte tolkas som att dessa inskränker eller inkräktar på rättigheter enligt andra konventioner eller överenskommelser om fri- och rättigheter.

Ytterligare ett direktiv som har haft direkt inverkan på den enskildes skydd för sin integritet är dataskyddsdirektivet (rådets direktiv 95/46/EG). Dataskyddsdirektivet syftar till att garantera en hög och likvärdig skyddsnivå i alla medlemsländer när det gäller enskilda personers fri- och rättigheter med avseende på behandling av personuppgifter och att främja ett fritt flöde av personuppgifter mellan medlemsstaterna i EU. Direktivet omfattar inte all personuppgiftsbehandling. Verksamhet som rör allmän säkerhet och statens verksamhet på straffrättens område om-

¹⁷² SOU 2007:22 s. 47

fattas t.ex. inte. Direktivet omfattar därför inte statens behandling av personuppgifter i brottsbekämpande verksamhet.

Dataskyddsrambeslut¹⁷³ är föranlett av ett flertal nya EU-instrument rörande utvidgat polisiärt och rättsligt samarbete avseende gränsöverskridande informationsutbyte. Medlemsstaterna förpliktas att behandla uppgifterna som utbyts mellan staterna inom ramen för det angivna samarbetet på ett sådant sätt att skyddet för enskildas integritet värnas. Till stora delar motsvarar innehållet dataskyddsdirektivet.¹⁷⁴

Rådsbeslutet om tillgång till informationssystem för visering, 2004/512/EG (VIS). VIS är ett system för utbyte av viseringsuppgifter mellan medlemsstater. Mer om VIS återfinns ovan under avsnittet om internationella nätverk, samarbeten och överenskommelser.

Nationellt

Grundlagen, det grundläggande skyddet för den personliga integriteten återfinns i regeringsformen. Den offentliga makten ska utövas med respekt bland annat för den enskilda människans frihet.¹⁷⁵ Det allmänna ska värna den enskildes privatliv och familjeliv.¹⁷⁶ Varje medborgare ska skyddas mot att hans personliga integritet kränks genom att uppgifter om honom registreras med hjälp av automatisk databehandling.¹⁷⁷

Lagändringarna som trädde i kraft den 1 januari 2011 innebar ytterligare en förstärkning av den personliga integriteten. Genom en ny bestämmelse i 2 kap 6 § 2 st. ska "var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden." Skyddet mot intrång ska kunna begränsas i lag bara i den ordning som föreskrivs i 2 kap regeringsformen.

Personuppgiftslagen (1998:204) har till syfte att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Lagen genomförde Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). Lagen innehåller generella riktlinjer för all behandling av personuppgifter. Begreppet behandling av personuppgifter omfattar i stort sett allt man kan göra med sådana uppgifter, exempelvis att samla in, söka, bevara och sprida uppgifter. Omfattningen är i princip endast behandling av person-

¹⁷³ Rådets rambeslut 2008/997/RIF av den 27 november 2008 om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete

¹⁷⁴ Prop. 2009/10:85 s. 53

¹⁷⁵ RF 1 kap 2 § 1 st

¹⁷⁶ RF 1 kap 2 § 4 st

¹⁷⁷ RF 2 kap 3 § 2 st

uppgifter som är helt eller delvis automatiserade. Manuell behandling kan omfattas om uppgifterna ingår eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter vilka är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.¹⁷⁸

Personuppgiftslagen innehåller förbud för andra än myndigheter att behandla personuppgifter om lagöverträdelse som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden. För regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter om undantag från förbudet.¹⁷⁹

Behandling av personuppgifter i polisens verksamhet

Polisarbetet är idag på samma sätt som förr inte inriktat att arbeta reaktivt. Numera betonas i stället att arbetet ska vara problemorienterat och verka brottsförebyggande. Att arbeta proaktivt innebär för polisen att den behöver inhämta och bearbeta information i större utsträckning än tidigare. Nya arbetsmetoder och den tekniska utvecklingen innebär att polisen i större utsträckning behandlar personuppgifter på automatiserad väg. Uppgifterna exkluderas inte bara till personer som är misstänkta för brott utan även uppgifter i underrättelse- och spaningsverksamhet om icke misstänkta personer.¹⁸⁰

Det finns inga särskilda bestämmelser i polisdatalagen om information till den registrerade, säkerhet vid behandling, rättelse och skadestånd. Gällande dessa frågor tillämpas de allmänna reglerna i personuppgiftslagen.¹⁸¹

Rätten till privatliv vs. sexualbrottsregistrering

Frankrike

The European Court of Human Rights (ECHR) har så sent som 2009 prövat om det franska nationella registret som lagrar uppgifter om dömda sexualbrottslingar kränker artikel 7 (inget straff utan lag) och artikel 8 (rätten till skydd för privat- och familjeliv) i Europakonventionen.¹⁸²

Sökande var Bouchardot, Gardell och M.B, vilka hade dömts till fängelse 1996, 2003 och 2001 för våldtäkt mot barn under 15 år. 2004 antogs en lag som skapade en nationell databas för sexualbrottslingar. Lagen trädde i kraft den 30 juni 2005. De sökande meddelades i augusti 2005, november 2005 och i februari 2006 att var och en av dem omfattas retroaktivt av registreringskyldigheten i databasen. De sökande argumenterade i ECHR att ingå i databasen bröt mot artiklarna 7.1 och 8 i Europeiska konventionen om mänskliga rättigheter.

¹⁷⁸ Prop 2009/10:85 s. 49f

¹⁷⁹ Prop 2009/10:85 s. 50

¹⁸⁰ SOU 2007:22 s. 172

¹⁸¹ SOU 2007:22 s. 178

¹⁸² Bouchacourt v. France, Gardel v. France, M.B. v. France,

Domstolen fann att ingå i databasen och övriga skyldigheter detta medförde inte utgjorde ett straff vilket avses i artikel 7 punkt 1, utan var snarare att se som en förebyggande åtgärd för vilken principen om icke-retroaktivitet ej var tillämplig.

Domstolen konstaterade vidare att registrering i den nationella databasen skapar en rimlig balans mellan konkurrerande privata och offentliga intressen. Domstolen konstaterade även att registreringstiden – 20 – 30 år beroende på hur allvarlig brottsligheten ansågs – inte var proportionerligt utifrån det eftersträvade målet, förebyggande av sexualbrott. Dessutom hade de sökande möjlighet att lämna in en begäran om utträde från registret när uppgifterna inte längre behövdes för att uppfylla det eftersträvande målet. Samråd med databasen var begränsad till organ och myndigheter med strikt tystnadsplikt.

England

Europakonventionen skapades under efterkrigstiden efter andra världskriget. Britterna var mycket involverade i konventionens skapande. När väl konventionen var på plats visade inte britterna lika stort engagemang. De flesta inkorporerade konventionen och dess artiklar i sin nationella lagstiftning redan under 1950-talet, men britterna väntade så länge som till 1998 innan landet införde the Human Rights Act 1998. The Human Rights Act 1998 förpliktigar Storbritannien att följa konventionen och dess praxis.

Ett av de första överklagande till The European Court of Human Rights (ECHR) rörde sexualbrottsregistrering och Europakonventionens artikel 7.

Artikel 7 - Inget straff utan lag

1. Ingen får fällas till ansvar för någon gärning eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks inte utgjorde ett brott enligt nationell eller internationell rätt. Inte heller får ett strängare straff utmätas än som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks.

2. Denna artikel skall inte hindra lagföring och bestraffning av den som gjort sig skyldig till en handling eller underlåtenhet som då den begicks var brottslig enligt de allmänna rättsprinciper som erkänns av civiliserade stater.

I *Ibbotson v UK* gick argumentationen i korthet ut på att en sexualbrottsregistrering i praktiken blev ett extra straff/påföljd vilket saknade grund i straffrätten, eftersom regleringen var civilrättslig. Vid tidpunkten för prövningen gjordes bedömningen av the European Court of Human Rights Commission. Denna kommission fungerade som ett filter innan fall togs upp i domstolen. Detta förfarande är dock borttaget idag. Kommissionen avvisade talan på den grunden att man ansåg att registret var en förebyggande och reglerad åtgärd. Att den sökande upplevde åtgärden

som bestraffande behöver inte tolkas som att åtgärden hade ett bestraffande syfte. *“the applicant may have felt the measure to be ‘punitive’ but that was not the same as having a punitive nature or purpose”*¹⁸³

Annars är det främst artikel 8 i Europakonventionen som diskuterats i samband med lagstiftningen kring sexualbrottsregistreringen i Storbritannien. Storbritanniens domstolar var snabba med att pröva relationen mellan sexualbrottsregistrering och artikel 8. Domstolarna kom fram till att lagstiftningen berör artikel 8, men det innebär inte nödvändigtvis att den bryter mot den. Utifrån syftet och lagstiftningens omfattning ansågs sexualbrottsregistrering både nödvändig och proportionerlig.¹⁸⁴

I *Forbes v Secretary of State for the Home Department* prövades frågan om huruvida den automatiska processen kring registrering stred mot artikel 8 i Europakonventionen, åtgärden blev olika ingripande på olika individer. I det här fallet hade Forbes dömts för olaga import och i det beslag man gjorde återfanns barnpornografi. Gärningsmannen saknade uppsåt och vetskap om denna barnpornografi men dömdes ändå. Automatiskt omfattades han av registret trots att han utifrån brottets natur och brist på uppsåt inte utgjorde en risk. Domstolen fann att vissa individer drabbades hårdare än andra av den automatiska registreringen men *“to be viable the scheme must contain general provisions that will be universally applied to all within its purview and therefore automatic registration was a necessary and reasonable element of the scheme.”*. Systemet måste vara generellt utformat och gälla lika för alla vilket motiveras av att det är rimligt och nödvändigt.¹⁸⁵

Även artikel 3 *“Ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning”*, har prövats mot sexualbrottsregistrering. I fallet *Adamson v UK* anförde Adamson att förfarandet att bli märkt som sexförbrytare för resten av sitt liv var omänskligt och förnedrande samt utsatte hans familj för stor risk. The European Court of Human Rights höll inte med utan angav i domskälen *“The requirements did not meet the minimum level of severity required for a breach of article 3”*¹⁸⁶

Våren 2010 prövade the UK Supreme Court¹⁸⁷ plikten för gärningsmän som fått en fängelsepåföljd i 30 månader eller längre att åläggas en livslång skyldighet att hålla polisen underrättad om var de bor eller om sina utlandsresor i enlighet med kravet i sexualbrottsregistret, section 82 Sexual Offences Act 2003. Frågan väcktes från Angus Thompson, en 58-årig man som dömts för

¹⁸³ *Ibbotson v UK*

¹⁸⁴ *Adamson v UK*

¹⁸⁵ *Forbes v the Secretary of State for the Home Department*

¹⁸⁶ *Adamson v UK (1999)*

¹⁸⁷ Englands motsvarighet till högsta domstolen

våldtäktsförsök på sin dotter och den anonyme "F" som tidigare var dömd för en rad olika sexuella övergrepp inkluderat våldtäkt mot en 6-årig pojke när gärningsmannen själv var 11 år. Både Angus och "F" omfattades av livstids registreringsplikt. De argumenterade för att regleringen som innebar att omfattas av registreringsplikt hela livet bröt mot artikel 8 i Europakonventionen om rätten till privatliv. Grunden för detta var att en sexualförbrytare kan förändras och borde ges en möjlighet till en nystart om de inte utgjorde någon risk eller väldigt liten risk. De klagande ansåg, att eftersom de inte gavs rätt till omprövning, var registreringsplikten oproportionerlig utifrån det utfästa syftet.¹⁸⁸

Frågan om registreringsplikt på livstid bröt mot artikel 8 hade tidigare prövats hos the Northern Ireland High Court, Gallagher (2003) NIQB 26, där man hade kommit fram till "*unquestionably an inconvenience*", utan tvivel en olägenhet men acceptabelt när syftet är skyddet för allmänheten.

The Supreme Court anförde i fallet med F och Aubrey att lagstiftningen var proportionerlig utifrån syftet, men man ansåg att det borde ges möjlighet till någon form av överklagande från den registrerade för att granska situationen och när det inte längre anses lämpligt i det individuella fallet bör kravet på registreringsplikt tas bort.¹⁸⁹

¹⁸⁸ F and Angus Aubrey Thompson v Secretary of State for the Justice

¹⁸⁹ Thomas, The registration and monitoring of sex offenders, s. 78f

Brottsbekämpning, effektivitet och integritet

Mellan stat och individ har det alltid funnits ett spänningsförhållande. Detta kan spåras till när människor först började ansluta sig till andra individer och bilda gemenskaper. Skälet till detta var att de enskilda individerna sökte säkerhet och trygghet vilket de fick i gruppen. Sammanslutningen kunde erbjuda ett bättre skydd mot hotande faror än vad individerna själva kunde uppnå. För att få tillgång till det kollektiva skyddet måste individerna ge upp en del av sin frihet. Frihetsinskränkningens syfte är dels att förhindra att individerna i kollektivet hotas eller skadas varandra, dels att motverka den kollektiva ordningen och dess förvaltare hotas eller skadas. Så länge minskningen av den individuella friheten klart uppvägs av vinsten i form av ökat skydd och ökad trygghet är det normalt inga problem.¹⁹⁰

Oavsett inom vilket kollektiv vi befinner oss i samt under olika förhållanden är en grundfråga: Hur mycket individuell frihet kan accepteras utan att det riskerar att leda till kollektivets sammanbrott? Ett grundläggande krav är att det finns utrymme för medborgarna till en fredad personlig sfär, fri från statlig kontroll och övervakning. Därutöver tillkommer åsikts-, yttrande- och mötesfrihet. När har statsmakten rätt att göra intrång i den enskildes personliga sfär?¹⁹¹

Staten kan utgöra både ett skydd mot hot och samtidigt vara ett hot som medborgarna måste skyddas mot. Teoretiskt sett ska staten skydda sina medborgare mot såväl inre som yttre hot. Praktiken är dock en aning mer komplicerad än teorin. Balansgången mellan effektiv kontroll av brottslighet och den personliga integriteten är skör.¹⁹²

När det kommer till kontrollen av brottsligheten kan man konstatera två ytterlighetspositioner, å ena sidan måste polisens effektivitet prioriteras och å andra sidan måste integritetsaspekten prioriteras.¹⁹³

En norsk statsvetare, Thomas Wyller, har beskrivit problematiken mellan effektivitet kontra integritet som en konflikt mellan rikets och demokratins säkerhet. "Riket" är staten som organisationsmässig enhet med eget territorium och självständig status i

¹⁹⁰ Flyghed, Brottsbekämpning – mellan effektivitet och integritet, s. 11

¹⁹¹ Ibid, s. 13

¹⁹² Ibid, s. 13

¹⁹³ Ibid, s. 14

världssamfundet. "Demokrati" är statens inre styressätt, en metod för beslutsfattande om gemensamma angelägenheter i ett samhälle. "Rikets säkerhet" är för Wyller ett politiserat begrepp. Dess rättsliga innehåll är inte på något sätt preciserat och juridiken och politiken är olösligt sammanflätade. Med demokratins säkerhet syftar han på medborgarnas grundlagsfästa fri och rättigheter. Enligt Wyller föreligger det en värdekonflikt mellan hur hänsynen till rikets säkerhet ska kunna förenas med medborgarnas fria möjlighet att opponera sig mot denna politik.¹⁹⁴

I stater som definierar sig som rättsstater och demokratier blir konflikten mellan polisär effektivitet och medborglig effektivitet extra intressant. I dessa statsklick går det inte att tillgripa vilka medel och metoder som helst för att kontrollera oönskade beteenden eftersom dessa statsskickets principiella grundval är att medborgarna garanteras vissa friheter. Det är betydelsefullt att motmedlen står i proportion till hotbilderna. Statsmakten får varken underreagera eller överreagera, inte för mycket kontroll och inte för lite kontroll. Underreaktion kan leda till bristande kontroll av brottsligheten, vilket i förlängningen kan hota systemet. Vid en överreaktion flyttar statsmakten fram gränsen för kontroll alltför långt på bekostnad av medborgarnas integritet. Motåtgärderna står inte i proportion till hotet.

När det kommer till preventiv polisverksamhet som innebär kontroll och övervakning av personer som inte är misstänkta för brott, vilken reaktion är det? Att övervaka icke misstänkta utgör en stark indikation på en överreaktion. Gränsen för godtagbar integritetsinskränkning har då passerats. Frågan blir då i förlängningen, om det är acceptabelt att alla övervakas för att ett fåtal ska förhindras att begå brott.

Vilken tyngd har de lagskyddade fri- och rättigheterna i förhållande till statsmaktens behov av effektiv brottsbekämpning?

Kring dessa frågor varierar resonemanget hos olika stater. I USA får man uppfattningen att den effektiva brottsbekämpningen väger tyngre än integritetsskyddet. I Storbritannien försöker man ha en balansgång där det till viss del väger över för den effektiva brottsbekämpningen, men där det inte anses proportionerligt att lämna ut uppgifter offentligt och inskränka den personliga integriteten mer än nödvändigt.

¹⁹⁴ Flyghed, Brottsbekämpning – mellan effektivitet och integritet, s. 18

När det kommer till effektiv brottsbekämpning av sexualbrottslingar och integritetskydd anses sexualbrottsregistrering i de flesta länder i sin helhet vara en överreaktion. Dilemmat för en statsmakt blir att reagera "lagom". Vad som anses vara lagom har skiftat över tid och kommer med största sannolikhet fortsätta att göra det.¹⁹⁵

Det torde vara mycket viktigt att statsmakten har en folklig acceptans för sina åtgärder, detta oavsett om acceptansen är baserad på faktiska förhållanden eller ej. Den grupp av allmänheten som reagerar negativt får inte bli för stor. Inträffar detta blir åtgärderna kontraproduktiva och makthavarna förlorar i legitimitet. En stark politisk regim som har en god förankring hos befolkningen borde inte i lika stor omfattning behöva grunda sitt maktutövande på omfattande repression och kontroll.¹⁹⁶

Det är viktigt för makthavarna att hålla i åtanke att vid åtgärder mot brottslighet bör finnas en möjlighet till "en hedervärd reträtt". Janne Flygblad menar med detta begrepp det faktum att det är av betydelse att undvika att försätta redan desperata personer i en än mer desperat situation genom att strypa deras handlingsutrymme.¹⁹⁷

Denna synpunkt är väldigt intressant från Flygblad om man har i åtanke vad Human Rights Watch kom fram till i sin utvärdering *No Easy Answers*. Flera av dess synpunkter och uppmärksammade konsekvenser av den amerikanska lagstiftningen var just att många människor hamnade i ett utanförskap. Detta verkade kontraproduktivt och minskade deras möjligheter till återanpassning. Utifrån den forskning som finns kring sexualbrottslingar som återfaller i brottslighet är några av orsakerna just ett utanförskap i samhället och desperation.

Samtidigt har regleringen kring sexualbrottsregistrering en stark förankring hos medborgarna i både USA och Storbritannien, vilket antyder att regleringen är en "lagom" reaktion.

På flera områden kan man konstatera att det i brottsbekämpningens namn har skett en expansion av kontroll och övervakning. Exempel på andra områden är buggning, hemlig avlysning, utvidgningen av underrättelsetjänst och olika former av interna polisregister

¹⁹⁵ Flyghed, *Brottsbekämpning – mellan effektivitet och integritet*, s. 58

¹⁹⁶ *Ibid.*, s. 63

¹⁹⁷ *Ibid.*, s. 63

och inte minst när det kommer till arbetet mot terrorism. Bidragande orsaker till detta är både den tekniska utvecklingen och den proaktiva verksamheten inom polisen. Idag har man möjlighet att ingripa på ett tidigare stadium och fler beteenden kan kontrolleras.¹⁹⁸

Expansionen har skett utan att man tydligt har kunna belägga hotbilderna eller med empirisk forskning kunnat fastställa effektiviteten av åtgärderna. Samtidigt hävdar statsmakterna att integritetsaspekterna har beaktats.¹⁹⁹

Slutord

Övervakningen har på många sätt blivit mer och mer normaliserad. Var sätter vi gränsen för det övervakningsbara? Beträffande kontroll och övervakning för att förhindra brott är det lätt att få uppfattningen att det för vissa stater inte finns något som är tillräckligt exceptionellt för att inte kunna bli normalt.

I omgångar när integritetsförespråkarna får stor uppmärksamhet upplever jag att många strävar efter ett samhälle som är på väg bort från övervakning och ett så kallat storebror-samhälle. Efter att tagit del av andra staters utveckling i effektiv brottsbekämpning och vår omfattning av egna nationella register, är jag inte lika säker på att vi kommer att nå målet. Det är samtidigt svårt att definiera målet. Vi är många som kan enas om att ett mål, är att skydda alla barn från att utsättas för någon form av kommersiell sexuell exploatering. När det gäller offentliga sexualbrottsregister verkar det för mig inte vara en effektiv åtgärd som i praktiken leder till ett skydd för barn. Gällande icke-offentliga register och reserestriktioner är jag mer positiv men tämligen skeptisk.

¹⁹⁸ Flyghed, Brottsbekämpning – mellan effektivitet och integritet, s. 231

¹⁹⁹ Ibid., s. 231

Källförteckning

Litteratur

Center For Sex Offender Management, (Oktober 1999) *Sex Offender Registration: Policy Overview and Comprehensive Practices*

Flyghed, Janne, (2000), *Brottsbekämpning – mellan effektivitet och integritet*, Lund, Studentlitteratur

Holm, Kristina.(2008) *Handbok om Barnkonventionen*. Stockholm. UNICEF Sverige

Human Rights Watch.(September 2007). *No Easy Answers, Sex Offender Laws in the US*, Volym 19, No. 4

Lieb, Roxanne, Kemshall, Hazel & Thomas, Terry. (2011) *Post-release controls for sex offenders in the U.S and UK*. International Journal of Law and Psychiatry nr 34, s. 226-232

Karlén, H.(2009) *Barnsexhandel – kommersiell exploatering av barn*. Stockholm, ECPAT Sverige och Jure Förlag AB

Kemshall, Hazel & McIvor, Gill. (2004), *Managing Sex Offender Risk*, London, Jessica Kingsley Publishers

Plotnikoff, Joyce & Woolfson Richard, Home Office, (2000), *Where Are They Now?: An evaluation of sex offender registration in England and Wales*, Police Research Series Paper 126, London, Crown

Priebe, G.(2008) *Sexuell exploatering av barn och ungdomar. Sammanställning av aktuell kunskap och forskning 2004-2008*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Stockholm, Edita Västra Aros AB

Sentencing Guidelines Council, (2007), *Sexual Offences Act 2003, Definitive Guideline*

Shannon, David & Törnqvist, Nina, (2011), *Polisanmälda våldtäkter mot barn, En uppdaterad kunskapsbild*, Rapport 2011:6, Brottsförebygganderådet

Thomas, Terry (Juli 2003), *Sex Offender Community Notification: Experiences from America*. Howard Journal of Criminal Justice, Vol. 42 s. 217-228

Thomas, Terry, (2011), *The Registration and Monitoring of Sex Offenders, A comparative study*, London and New York, Routledge

Offentligt tryck

SOU 2001: 92 Behandling av personuppgifter i polisens verksamhet

SOU 2007:22 Skyddet för den personliga integriteten – kartläggning och analys

SOU 2010:71. Sexualbrottslagstiftningen – utvärdering och reformförslag

Prop. 1996/97:164 Europol

Prop 2008/09:149 Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften

Prop. 2009/10:85 Integritet och effektivitet I polisens brottsbekämpande verksamhet

Prop 2009/10:70 Barnpornografibrottet

Prop 2009/10:152 Förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel

Dokument från FN

General Assembly Resolution 2200 (XXI), *Convention on Economic, Social and Cultural Rights, International Covenant on Civil and Political Rights and Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights*, 16 December 1966

The United Nations Convention on the Rights of the Children, 20 November 1999

General Assembly Resolution S-27/2 *A world fit for children*, 10 Maj 2002

Dokument från EU

Rambeslut 2000/375/RIF av den 29 maj 2000 om *bekämpning av barnpornografi på Internet*.

Communication From the Commission to the Council and the European Parliament, *Combating trafficking in human beings and combating the sexual exploitation of children and child pornography*, COM (2000) 854 final. Av den 22 Januari 2001

Rådets beslut 2002/187/RIF av den 28 februari 2002 om inrättande av Eurojust för att stärka kampen mot grov brottslighet

Council Framework Decision 2002/629/JHA of 19 July 2002 on combating trafficking in human beings

Council Framework Decision 2004/68/JHA of 22 December 2003 on combating the sexual exploitation of children and child pornography

Communication From the Commission, *Towards an EU Strategy on the Rights of the Child*, COM (2006) 367 Final. 4 Juli 2006.

Rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 av den 9 juli 2008 om informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet mellan medlemsstaterna av uppgifter om viseringar för kortare vistelse (VIS-förordningen)

Rådets rambeslut 2008/997/RIF av den 27 november 2008 om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete

Praxis från the European Court of Human Rights

Ibbotson v UK (1999) Application. 40146/98

Adamson v UK (1999) Application 42293/98,

Massey v UK (2003) Application 14399/02

Forbes v the Secretary of State for the Home Department (2006) EWCA Civ. 962 para 18.

F and Angus Aubrey Thompson v Secretary of State for the Justice (2008) EWHC 3170

Bouchacourt v. France, application 5335/06, (2009)

Gardel v. France, application 16428/05, (2009)

M.B. v. France, application 22115/06 (2009)

Internetkällor

Barnombudsmannen. *Om barnkonventionen*. 2011-10-27,

<http://www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen/om-barnkonventionen/>

Davis, Nick. Daily Mail, *The murder of Daniel Handley*, 1995-04 (2011-10-05)

www.nickdavies.net/1995/04/01/the-murder-of-daniel-handley-three-features/

Deutsche Welle. *German State of Saxon Considers Public List of Sex Offenders*, 2006-02-28 (2011-10-27) <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,1918464,00.html>

Gammell, Caroline, *McCanns call for Europé sex offender register*, The Telegraph, 2007-09-03 (2011-10-15) <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/1562026/McCanns-call-for-Europe-sex-offender-register.html>

Georgia Bureau of Investigation, *Sex Offender Registry*, (2011-10-15),

http://gbi.georgia.gov/00/channel_faq/0,2627,67862954_86708497,00.html

Glaberson, William, *Stranger on the block – A special report*, The New York Times, 1996-05-28 (2011-10-09) <http://www.nytimes.com/1996/05/28/nyregion/stranger-block-special-report-center-megan-s-law-case-man-no-one-could-reach.html>

Human Rights Watch, *Our Work*, (2011-10-15), <http://www.hrw.org/our-work>

La CNIL, *FIJ AIS: Fichier judiciaire automatisé des auteurs d'infractions sexuelles*, (2011-10-15), www.cnil.fr/en-savoir-plus/fichiers-en-fiche/fichier/article/fijais-fichier-judiciaire-automatise-des-auteurs-dinfractions-sexuelles/

Mahalo, *Megan's Law*, (2011-10-09), www.mahalo.com/megans-law

Regeringskansliet. *Europadomstolen*. 2011-08-20,

<http://www.regeringen.se/sb/d/1490/a/91538>

Regringskansliet, *Prümrådsbeslutet – samarbete för att bekämpa brottslighet*, 2011-09-18,

<http://www.sweden.gov.se/sb/d/5422/a/81633>

Summers, Chrs, BBC News, *Fred and Rose West*, (2011-10-05),

web.archive.org/web/20060615114431/www.bbc.co.uk/crime/caseclosed/fredwest1.shtml

Summers, Deborah, *Blunkett to get tough with the paedophiles criminals to re-register on sex offenders' list every year*, the Herald Scotland, 2002-10-03 (2011-10-08)

www.heraldscotland.com/sport/spl/aberdeen/blunkett-to-get-tough-with-the-paedophiles-criminals-to-re-register-on-sex-offenders-list-every-year-1.137527

Weathers, Helen, Daily Mail, *Roy Whiting's first victim*, (2011-10-27),

<http://www.dailymail.co.uk/news/article-95390/Roy-Whitings-victim.html>

Woodward, Ray, Woffinden, Bob & Hughes Renee, South Wales Liberty, *Howars Huges – Case Summary*, 1999-09 (2011-10-05),

<http://www.innocent.org.uk/cases/howardhughes/index.html>

Författingsdatabaser

Norge, Lovdata, www.lovdata.no (2011-10-08)

Danmark, Retsinformation, www.retsinformation.dk (2011-10-09)

Danmark, Kulturministeriet, <http://kum.dk/Kulturpolitik/Borneattester/> (2011-10-27)

Finland, Finlex, www.finlex.fi/sv (2011-10-27)

EU, Europa – Sammanfattning av EU-lagstiftningen, www.europa.eu (2011-10-27)